

เอกสารวิชาการ เรื่อง

การศึกษารูปแบบการเลี้ยงและการตลาดแพะเนื้อโครงการแพะ-แกะล้านนา

โดย

นายนรินทร์ คำตา

ทะเบียนผลงานวิจัย : 64(2)-0216(5)-069
สถานที่ดำเนินการ : สำนักงานปศุสัตว์เขต 5
ระยะเวลาดำเนินการ : พฤษภาคม 2563 – ธันวาคม 2563
การเผยแพร่ : เว็บไซต์สำนักงานปศุสัตว์เขต 5
(<http://region5.dld.go.th>)

การศึกษารูปแบบการเลี้ยงและการตลาดแพะเนื้อโครงการแพะ-แกะล้านนา

นรินทร์ คำตา¹

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการเลี้ยงและการตลาดแพะเนื้อของเกษตรกรโครงการแพะ-แกะล้านนา จำนวน 220 ราย ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และลำปาง โดยใช้แบบสัมภาษณ์และการแสดงความคิดเห็นของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 76.40 มีอายุเฉลี่ย 51.10 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 25.90 เกษตรกรเลี้ยงแพะเพื่อจำหน่าย ร้อยละ 96.40 เป็นการเลี้ยงแพะเนื้ออย่างเดียวถึงร้อยละ 94.10 มีที่ดินในการเลี้ยงแพะ จำนวน 1-5 ไร่ ร้อยละ 50.50 มีที่ดินเฉลี่ย 7.84 ไร่ มีโรงเรือนในการเลี้ยงแพะ จำนวน 1 โรงเรือน ร้อยละ 86.80 สามารถเลี้ยงแพะได้ 50 ตัว มีรูปแบบการเลี้ยงแบบขังคอก ร้อยละ 63.4 เลี้ยงแบบผสมผสมกับการปลูกพืชสวน ร้อยละ 33.20 ใช้วิธีผสมพันธุ์แบบใช้พ่อพันธุ์คุมฝูง ร้อยละ 99.00 การจัดการเลี้ยงดูลูกแพะจะปล่อยให้ลูกอยู่กับแม่จนอายุ 2 เดือนถึงหย่านม ร้อยละ 34.50 มีการทำวัคซีนป้องกันโรคถึงร้อยละ 88.20 และใช้ยาปฏิชีวนะในฟาร์ม ร้อยละ 85.00 ด้านการจัดการอาหารสำหรับเลี้ยงแพะ เกษตรกรใช้อาหารหยาบในการเลี้ยงแพะมากที่สุดถึงร้อยละ 95.80 โดยแหล่งอาหารหยาบเป็นแปลงหญ้าของตนเอง จำนวน 1-3 ไร่ ร้อยละ 66.80 เฉลี่ยรายละ 3.68 ไร่ พืชอาหารสัตว์ที่ปลูก ได้แก่ หญ้าเนเปียร์ หญ้าแพงโกลา เกษตรกรใช้อาหารข้นเสริมเลี้ยงแพะ ร้อยละ 50.00 การจำหน่ายแพะของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ เนื่องจากเป็นช่วงเริ่มต้นเลี้ยงและกำลังขยายฟาร์มให้มีจำนวนแพะที่มากขึ้น เกษตรกรส่วนใหญ่จึงยังไม่จำหน่ายแพะออกไป มีจำหน่ายออกไป ร้อยละ 22.60 เป็นการจำหน่ายในจังหวัดและนอกจังหวัด ร้อยละ 19.10, 11.8 ตามลำดับ ในราคา 110 บาทต่อกิโลกรัม เกษตรกรมีการจำหน่ายแพะหน้าฟาร์มเป็นตัว ในราคา 2,500-5,000 บาท ตามขนาดและช่วงอายุ และจำหน่ายแบบซังน้ำหนักในราคากิโลกรัมละ 100-110 บาท โดยช่วงเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม ซึ่งเป็นช่วงเทศกาลต่างๆ ของศาสนาอิสลามเกษตรกรจำหน่ายแพะเนื้อได้สูงสุดมีตลาดรองรับทั้งในและต่างประเทศ จากการแสดงความคิดเห็นของเกษตรกรพบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจมากต่อโครงการแพะล้านนาและมีความมั่นใจที่จะสามารถชำระเงินคืนกองทุนสงเคราะห์เกษตรกรได้ ควรส่งเสริมให้เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะมีความรู้ในด้านการใช้แหล่งอาหารในท้องถิ่นที่มีความหลากหลาย เพื่อนำมาใช้และการผลิตอาหารทางเลือกใช้เองภายในฟาร์ม ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มกันเลี้ยงเพื่อช่วยเหลือในด้านต่างๆ ตั้งแต่การผลิต การจัดการจนถึงการจัดจำหน่าย การมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยน ความรู้และประสบการณ์ เพื่อให้เกิดการเลี้ยงแพะที่มั่นคงและยั่งยืน

คำสำคัญ : รูปแบบการเลี้ยง, การตลาดแพะเนื้อ, โครงการแพะ-แกะล้านนา

เลขทะเบียนวิชาการ : 64(2)-0216(5)-069

¹ สำนักงานปศุสัตว์เขต 5 เลขที่ 170 หมู่ 1 ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50300

The study of raising system and marketing of meat goat in Lanna goat- sheep project

Narin Khamta¹

Abstract

The research studies are aimed to study the raising and marketing of 220 farmers' meat goats, goat-sheep Lanna project in Chiang Mai, Lamphun, and Lampang provinces. Using interview form and farmers' opinions. Data were analyzed using descriptive statistics. The results of the study showed that most of the goat farmers are 76.40% male, average age 51.10 years old, 25.90% graduated from high school, 96.40% of farmers raise goats for distribution, 94.10% raise meat goat only. The farmer had 50.50% land for raising goats in the amount of 1-5 rai, an average land area of 7.84 rai, 1 house for raising goats, 86.80% can raise 50 goats. There was a pattern of 63.40% raising in stall, 33.20% mixed farming with horticultural crops. Using a breeding method by 99.00% of a male breeder in herd control. Kid-raising management, 34.50% free with their nanny 2 months - weaned, 88.20% were vaccinated against the disease, and 85.00% used antibiotics on the farm. Feed management for raising goats, farmers used roughages to raise goats the most 95.80%, with roughages sources being their own grass fields, amount 1-3 rai, 66.80%, an average of 3.68 rai/person. The forage crops cultivated were Napier grass, Pangola grass. 50.00% of farmers raise goat by supplemented concentrate diet. Selling the goats of farmers participating in this project, since it is the beginning of raising and expanding the farm to increase more goats, so most farmers have not yet sold their goats. It is sold 22.60% to provincial and non-provincial sales 19.10% and 11.80%, respectively at the price of 110 baht/kg. Farmers sell goats in front of the farm for 2,500-5,000 baht/1 goat according to the size and age range and sell a weighing model at a price of 100-110 baht/kg. During November - December which is during various festivals of Islam, farmers sell the highest price of meat goat and market to support both domestic and foreign from the opinions of farmers, it was found that farmers are very satisfied with the Lanna goats project and confident that they will be able to repay the farmer aid fund. Should be educated for goat farmers in use diverse local feed sources. For the use and production of alternative feed on the farm, encourage farmers in form groups to support various fields, beginning the production, management till selling. Involvement of relevant agencies for exchange knowledge and experience to achieve stable and sustainable goat farming.

Keywords: raising system, marketing of meat goat, Lanna goat-sheep project

Academic registration number: 64(2)-0216(5)-069

¹ Office of Regional Livestock 5, No. 170 Moo 1, Chang Phueak Subdistrict, Mueang District, Chiang Mai Province 50300.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษารูปแบบการเลี้ยงและการตลาดแพะเนื้อโครงการแพะ-แกะล้านนา สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้ศึกษาขอขอบคุณ ดร.นิธิศ จิตนิยม นักวิชาการสัตวบาลชำนาญการพิเศษ หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพะเยา ดร.รัตนา นีกเร็ว หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเชียงใหม่ และคณะอนุกรรมการวิจัย สำนักงานปศุสัตว์เขต 5 ด้านผลิตสัตว์ทุกท่าน ที่ได้ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ รวมถึงการตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องของผลงานวิจัยจนเสร็จสมบูรณ์

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ส่วนส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์ สำนักงานปศุสัตว์เขต 5 เจ้าหน้าที่สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และลำปาง ที่ได้ให้การสนับสนุนการศึกษาในครั้งนี้สำเร็จไปด้วยดี รวมถึงเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการแพะ-แกะล้านนา ผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน ที่ได้ให้ข้อมูลต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลงานวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการเลี้ยงแพะเนื้อในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 5 และเป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาองค์ความรู้ให้กับเกษตรกรต่อไป

นรินทร์ คำตา

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
ขอบเขตการศึกษา	2
นิยามศัพท์เฉพาะ	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
กรอบแนวคิดในการศึกษา	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
ความสำคัญของการเลี้ยงแพะ	7
ข้อดีในการเลี้ยงแพะ	7
พฤติกรรมที่แตกต่างระหว่างแพะกับแกะ	8
พฤติกรรมการกินเมื่อปล่อยแพะเล็ม	8
ลักษณะวิธีการเลี้ยงแพะ	8
โรงเรือนและอุปกรณ์ในการเลี้ยงแพะ	9
พันธุ์แพะ	9.
พันธุ์แพะเนื้อที่กรมปศุสัตว์ใช้ในการปรับปรุงพันธุ์	10
อาหารและการให้อาหารแพะ	11
การดูแลสุขภาพของแพะ	11
การตลาดแพะ	12
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย	15
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	15
การเก็บรวบรวมข้อมูล	15
การวิเคราะห์ข้อมูล	16
สถานที่ดำเนินการ	17
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย	17

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลและวิเคราะห์ผล	18
ข้อมูลทั่วไป	18
การจัดการและการเลี้ยงแพะ	20
การตลาดและการจัดจำหน่าย	28
ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงแพะ	30
การศึกษารูปแบบการเลี้ยงและการตลาดแพะเนื้อโครงการแพะ-แกะล้านนา โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)	32
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	34
สรุปผล	34
ข้อเสนอแนะ	36
เอกสารอ้างอิง	37
ภาคผนวก	38
แบบสัมภาษณ์	39

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะและจำนวนประชากรแพะ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย	6
ตารางที่ 2 แสดงจำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการแพะ-แกะล้านนา	15
ตารางที่ 3 แสดงจำนวน ร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร	18
ตารางที่ 4 แสดงจำนวน ร้อยละ ของการจัดการและการเลี้ยงแพะ	22
ตารางที่ 5 แสดงจำนวน ร้อยละ ของการตลาดและการจัดจำหน่าย	29
ตารางที่ 6 แสดงจำนวน ร้อยละ ของปัญหาอุปสรรคในการเลี้ยงแพะ	30

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

หน้า

4

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แพะเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่เกษตรกรให้ความสนใจ และได้รับความนิยมเลี้ยง เนื่องจากเป็นสัตว์ที่เลี้ยงและดูแลง่าย สามารถกินอาหารได้หลากหลายไม่ว่าจะเป็นหญ้า ไม้พุ่ม ไม้ เลื่อย วัชพืช วัสดุเศษเหลือจากการเกษตร และสามารถปล่อยแพะเล็มในทุ่งหญ้าสาธารณะ ทำให้มีต้นทุนค่าอาหารต่ำ อีกทั้งเป็นสัตว์ที่ทนทานต่อสภาพแวดล้อมต่างๆ และปรับตัวให้เข้ากับสภาวะนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี แพะมีขนาดตัวไม่ใหญ่มากนักเหมาะสำหรับการเลี้ยงได้ทั่วไป กินอาหารได้เกือบทุกอย่าง แม่แพะมักจะมีลูกแฝดครั้งละ 2 ตัว และนอกจากนี้แพะยังเป็นอาหารที่บริโภคได้ทั้งชาวไทยพุทธและมุสลิม (สมเกียรติ สายธนู, 2528) แพะ เป็นสัตว์เคี้ยวเอื้องขนาดเล็ก มีความแข็งแรง อุดทน การเลี้ยงดูแพะสามารถปล่อยให้หากินหญ้า วัชพืชใบไม้ในสวนยาง สวนปาล์ม น้ำมัน หรือสวนผลไม้ เป็นต้น จึงมีต้นทุนการเลี้ยงที่ต่ำ ผสมพันธุ์ได้เร็ว มักให้ลูกแฝด ทำให้ได้ผลตอบแทนคืนทุนเร็ว แพะจึงมีสมญาว่า “โคของคนยากจน” (Poor Man's Cow) (กรมปศุสัตว์, 2562) เนื้อแพะสามารถนำมาใช้ทำอาหารได้หลากหลายชนิดเช่น ข้าวหมกแพะ ชุปเนื้อแพะ คั่วกลิ้งเนื้อแพะ สตูเนื้อแพะ ข้าวอบเนื้อแพะ เนื้อแพะตุ๋น และเนื้อแพะแดดเดียว เป็นต้น (สุภิญญา และ คณะ, 2562) เนื้อแพะ เป็นอาหารทางเลือกเพื่อสุขภาพที่ดี อุดมด้วยสารอาหารโปรตีนมาถึงร้อยละ 21 เป็นแหล่งกรดอะมิโนจำเป็นต่อร่างกาย มีความสำคัญในการสร้างเซลล์กล้ามเนื้อและเนื้อเยื่อต่างๆ ในร่างกาย ช่วยซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอ สร้างเม็ดเลือด ฮอริโมน สารภูมิคุ้มกัน และสารเคมีอีกมากมายที่ช่วยให้ร่างกายทำงานได้เป็นปกติ เนื้อแพะเหมาะกับคนที่รักษาสุขภาพและต้องการควบคุมปริมาณไขมันจากอาหาร เนื่องจากเนื้อแพะมีไขมันต่ำเพียง 2 กรัม ไขมันอิ่มตัว 0.7 กรัม คอเลสเตอรอล 57 มิลลิกรัม และให้พลังงานในเกณฑ์ต่ำเพียง 109 กิโลแคลอรีต่อเนื้อแพะ 100 กรัม (เนตรนภิส และ วาสนา, 2559)

แพะเป็นที่นิยมทั้งคนจีน คนมุสลิม มีความเชื่อว่าการรับประทานเนื้อแพะ โดยเฉพาะแพะสีดาจะทำให้ร่างกายแข็งแรง และคนไทยมุสลิมนำเนื้อแพะไปใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เช่น ถ้ามีลูกชายจะนิยมเชือดแพะ 2 ตัว เพื่อแจกจ่ายให้กับคนยากคนจน ถ้ามีลูกสาวจะเชือดแพะเพียง 1 ตัว หรือการเข้าพิธีฮัจญ์ของเด็กชายมีการทำอาหารประเภทแกงแพะ แพะจึงมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชาวมุสลิม นอกจากนี้ในกลุ่มผู้ชายไทยมักจะเชื่อว่าแพะเป็นสัตว์ที่มีพลังทางเพศสูงมาก คนจึงนิยมนำอวัยวะของแพะมาทำยาตองเพื่อรับประทาน (ชุตตา แก้วละเอียด, 2558)

อาชีพการเลี้ยงแพะในประเทศไทยกำลังได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากผลผลิตจากแพะเป็นที่ต้องการทั้งตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ ทำให้การเลี้ยงแพะมีแนวโน้มที่จะขยายการเลี้ยงกันมากขึ้น ประกอบกับแพะเป็นสัตว์เคี้ยวเอื้องขนาดเล็กที่มีวิธีการเลี้ยงและการจัดการที่ง่าย ลงทุนต่ำ และผลผลิตที่ได้รับมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว จึงควรส่งเสริมให้เกษตรกรมีการเลี้ยงกันเป็นอาชีพ เพื่อเพิ่มรายได้ แต่ในปัจจุบันเกษตรกรยังขาดความรู้และความเข้าใจในด้านการเลี้ยงแพะอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ จึงทำให้ประสิทธิภาพการผลิตในด้านปริมาณและคุณภาพยังด้อยอยู่ หากเกษตรกรได้รับการสนับสนุนให้สามารถพัฒนาการเลี้ยงแพะของตนเองมากขึ้น จะทำให้เกษตรกรมีความรู้ และความเข้าใจในด้านการเลี้ยงแพะ และระบบการจัดการฟาร์มอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ประกอบกับดำเนินการต่อไปในรูปแบบกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะที่ต่อเนื่อง ควบคู่ไปกับการดำเนินการตลาดใหม่รายได้เพิ่มขึ้น ก็จะสามารถพัฒนากลุ่มที่เข้มแข็งและสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ จะทำให้อาชีพการเลี้ยงแพะได้รับการพัฒนาเป็นอาชีพหลักได้ต่อไป และจากนโยบายภาครัฐในการปรับเปลี่ยนระบบการผลิตของเกษตรกรให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เพื่อสร้างความยั่งยืนในอาชีพให้แก่เกษตรกร โดยการปลูกพืชเศรษฐกิจที่เหมาะสมกับพื้นที่และตรงกับความต้องการ

ของตลาด หรือปรับเปลี่ยนมาเลี้ยงปศุสัตว์ เช่น ไก่พื้นเมือง โคเนื้อ แพะ เป็นต้น รวมถึงนโยบายภาครัฐส่งเสริมการปรับเปลี่ยนอาชีพในการเลี้ยงแพะ เป็นทางเลือกและทดแทนพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่ไม่เหมาะสมและราคาผลผลิตตกต่ำ

ในพื้นที่ภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และลำปาง ได้มีการส่งเสริมโครงการแพะ - แกะ ล้านนา ของกรมปศุสัตว์ ด้วยภูมิสังคมและภูมิประเทศของภาคเหนือตอนบนมีปัจจัยที่เอื้อต่อการเลี้ยงแพะ ทั้งในเรื่องพืชอาหารสัตว์ ช่องทางการตลาดที่เชื่อมโยงสู่ประเทศภูมิภาคอาเซียนและประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่มีความต้องการบริโภคเนื้อแพะในปริมาณที่มาก จึงเป็นโอกาสทางเลือกอาชีพให้กับเกษตรกรภาคเหนือสามารถสร้างรายได้จากอาชีพการเลี้ยงแพะ เพื่อสร้างอาชีพที่สร้างรายได้ที่มั่นคงแก่เกษตรกรปรับเปลี่ยนการปลูกพืชเชิงเดี่ยวมาเป็นการทำเกษตรผสมผสานตามศาสตร์พระราช า แก้ไขปัญหาการปลูกพืชในพื้นที่ป่า โดยการปลูกไผ่ร่วมกับไม้อื่นๆ ในพื้นที่ของเกษตรกรที่ทับซ้อนกับพื้นที่ป่า พร้อมทำปศุสัตว์ไปด้วยกัน (กองส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์ กรมปศุสัตว์, 2562) ซึ่งในพื้นที่ทั้งสามจังหวัด มีศักยภาพในการส่งเสริมการเลี้ยงแพะ เนื่องจากพืชอาหารสัตว์หลากหลาย และวัสดุเหลือใช้จากทางการเกษตรที่สามารถนำมาเป็นอาหารเลี้ยงแพะ รวมถึงหากได้รับการส่งเสริมการเลี้ยงที่ถูกต้อง จะสามารถเพิ่มศักยภาพการผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค และสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรมั่นคงและยั่งยืน ตลอดจนเป็นการป้องกันโรคระบาดต่างๆ ได้

ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร คือ ขาดความรู้ในการเลี้ยงแพะ ในด้านอาหารแพะ การจัดการเลี้ยงแพะในระบบเกษตรกรรมต่างๆ โรคและการป้องกันโรค สาเหตุมาจากการนำแพะจากภาคอื่นมาในพื้นที่ ผลิตแพะไม่เพียงพอกับตลาด ขาดพ่อพันธุ์ ขาดข้อมูลข่าวสาร (เฉลิมศักดิ์ รัตนะ และ คณะ, 2554)

ดังนั้น การศึกษารูปแบบการเลี้ยงและการตลาดของแพะเนื้อโครงการแพะ-แกะล้านนา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อจะได้ทราบถึงข้อมูลพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ สภาพการเลี้ยงและปัญหาในการเลี้ยงแพะ การตลาด ตลอดจนความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะที่ตรงกับความต้องการของเกษตรกร ประการสำคัญอาชีพการเลี้ยงแพะถือว่าเป็นอาชีพที่ใหม่ของเกษตรกรในเขตภาคเหนือ ร้อยละแปดสิบ ที่ไม่มีประสบการณ์เลี้ยงแพะ หรือมีประสบการณ์น้อย จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาวิจัยในบริบทที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถใช้เป็นข้อมูลแนวทางที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและเพิ่มจำนวนแพะให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภคในพื้นที่ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษารูปแบบการเลี้ยงและการตลาดของแพะเนื้อของเกษตรกรโครงการแพะ-แกะล้านนา

ขอบเขตการศึกษา

เป็นการศึกษาข้อมูลทั่วไปพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจบางประการ ศึกษาสภาพการเลี้ยงแพะเนื้อ การป้องกันและรักษาโรค การตลาดและผลตอบแทนทางเศรษฐกิจจากการเลี้ยงแพะของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการแพะ-แกะล้านนา จำนวน 220 ราย

นิยามศัพท์เฉพาะ

สภาพการเลี้ยงแพะ หมายถึง ชนิดและพันธุ์แพะ จำนวนแพะที่เลี้ยง แหล่งที่มาของพ่อ-แม่พันธุ์แพะ การให้อาหารและลักษณะการเลี้ยงแพะ และการป้องกันโรคในการเลี้ยงแพะ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคจากการเลี้ยงของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในโครงการแพะ-แกะล้านนา ในจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และลำปาง

สภาพการตลาด หมายถึง ราคาผลผลิต การดำเนินการจัดตลาด ผลผลิตและลักษณะการจำหน่าย และวิธีการดำเนินการประชาสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในโครงการแพะ-แกะล้านนา ในจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และลำปาง

กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ หมายถึง เกษตรกรที่เป็นสมาชิกของกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในโครงการแพะ-แกะล้านนา ในจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และลำปาง

สภาพการรวมกลุ่ม หมายถึง การดำรงตำแหน่งของสมาชิกในกลุ่มเกษตรกร วัตถุประสงค์ของกลุ่มเกษตรกร กิจกรรมของกลุ่มเกษตรกร และทุนของกลุ่มเกษตรกร

สภาพเครือข่าย หมายถึง กลุ่มคนที่มีความสนใจในสิ่งเดียวกัน และมีการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างกลุ่มในด้านความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการก่อตั้ง ด้านองค์ประกอบที่สำคัญและปัญหาการสร้างเครือข่าย และด้านแหล่งความรู้เรื่องกลุ่มและเครือข่ายของเกษตรกรในการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

เครือข่ายการเลี้ยงแพะ หมายถึง กลุ่มเกษตรกรที่ประกอบอาชีพการเลี้ยงแพะ ที่รวมตัวกัน และเชื่อมโยงกัน โดยมีการประกอบกิจกรรมเพื่อให้เกิดการพัฒนาอาชีพทางด้าน การเลี้ยงแพะ

แนวทางการพัฒนากลุ่มและเครือข่าย หมายถึง การพัฒนากลุ่ม ได้แก่ การมีสมาชิก การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก การร่วมกันทำกิจกรรม และการร่วมกันรับประโยชน์ที่ได้รับ และการสร้างเครือข่าย ได้แก่ กลุ่มเข้าร่วมเป็นสมาชิก การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการทำกิจกรรมร่วมกัน การแบ่งปันผลประโยชน์

คู่มือโครงการ หมายถึง คู่มือการดำเนินโครงการแพะ-แกะล้านนา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- ด้านผลผลิต (Output) ทำให้ทราบข้อมูลทั่วไปในสภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร สภาพการเลี้ยง การปรับปรุงพันธุ์ การควบคุมป้องกันโรค วิธีการตลาด รวมทั้งความต้องการส่งเสริมการเลี้ยงแพะ ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรในโครงการแพะ-แกะล้านนา

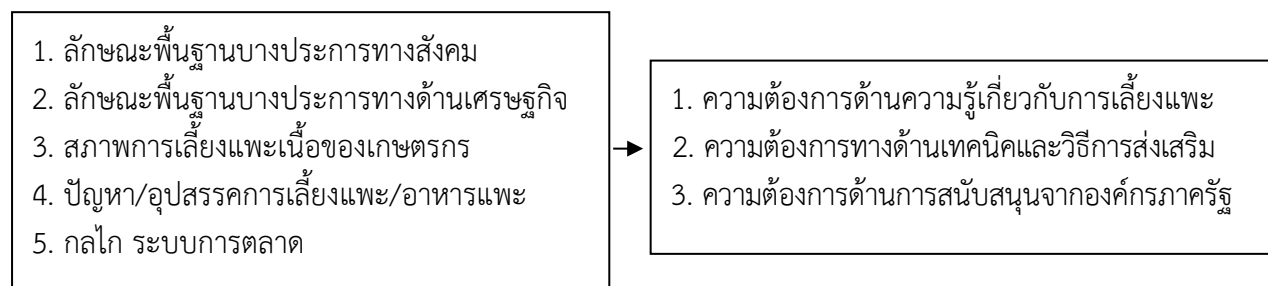
- ด้านผลลัพธ์ (Outcome) สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการทำวิจัยไปวางแผนส่งเสริมการเลี้ยงแพะให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และการแก้ไขปัญหาการเลี้ยงแพะให้ตรงกับความต้องการของเกษตรกร

- Impact ประชากรแพะในจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และลำปาง เพิ่มขึ้น เกษตรกรมีอาชีพที่มั่นคงและมีรายได้เพิ่มขึ้น/ความสำเร็จในโครงการแพะ-แกะล้านนา

กรอบแนวคิดในการศึกษา (Conceptual Framework)

ตัวแปรอิสระ(Independent Variables)

ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

ตัวแปรอิสระ(Independent Variables)

1. ลักษณะพื้นฐานบางประการทางสังคม ได้แก่ เพศ อายุระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพหลัก สถานภาพทางสังคม แรงงานใช้เลี้ยงแพะ และแหล่งความรู้ในการเลี้ยงแพะเนื้อ
2. ลักษณะพื้นฐานบางประการทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ จำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตร การเช่าที่ดิน จำนวนแพะ แหล่งเงินทุนและมูลค่าของแพะที่เลี้ยง
3. สภาพการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร ได้แก่ พันธุ์แพะที่เลี้ยง ระยะเวลาการเลี้ยง จุดประสงค์ในการเลี้ยง แหล่งอาหารหายาบ การเลี้ยงและการให้อาหาร การผสมพันธุ์ การเจ็บป่วยและการตายในรอบปี การฉีดวัคซีนป้องกันโรคระบาด การจำหน่าย การเคยเข้ารับการฝึกอบรม หน่วยงานที่ให้บริการส่งเสริมการเลี้ยงแพะ การบันทึกข้อมูลฟาร์มและการได้รับข้อมูลข่าวสารการเลี้ยงแพะ
4. ปัญหาการเลี้ยงแพะ ได้แก่ ด้านการผลิต พื้นที่เลี้ยง แรงงาน อาหารสัตว์ การผสมพันธุ์ โรคระบาด และสุขภาพสัตว์ เจ้าหน้าที่และการส่งเสริม
5. การตลาด ได้แก่ ลักษณะการจำหน่าย วัตถุประสงค์เพื่อการจำหน่าย และรูปแบบในการจำหน่าย ราคาและความต้องการของตลาด

ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

- ตัวแปรตาม ได้แก่ ความต้องการส่งเสริมการเลี้ยงแพะของเกษตรกร ดังนี้
1. ความต้องการด้านความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงแพะ ได้แก่ พันธุ์แพะ การจัดการ ฟาร์ม วิธีจัดการและเลี้ยงดูแพะระยะต่างๆ การผสมพันธุ์ อาหารแพะ ยาและวิธีการใช้ยารักษาโรค การจัดตั้งกลุ่มผู้เลี้ยงแพะ การจัดทำมาตรฐานฟาร์ม การจำหน่ายแพะและโรงฆ่าสัตว์
  2. ความต้องการทางด้านเทคนิคและวิธีการส่งเสริม ได้แก่ การฝึกอบรม สถานที่ ศึกษาดูงาน วิทยากร วิธีการฝึกอบรม เอกสารที่ต้องการ การประชาสัมพันธ์ข่าวสาร บุคคลที่น่าหรือ แจ้งข่าวสารและรูปแบบการส่งเสริม
  3. ความต้องการด้านการสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐ ได้แก่ การปรับปรุงพันธุ์แพะ เช่น การขอซื้อพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ดีจากทางราชการ การขอยืมแพะพ่อพันธุ์คุมฝูง เรื่องปัจจัยการผลิต เช่น ชนิดเมล็ดพันธุ์หญ้าที่

ต้องการ เรื่องอาหารสัตว์ เช่น การจัดทำแปลงหญ้าสาธารณะในหมู่บ้าน การจัดทำแปลงหญ้าสาธิต การส่งเสริมปลูกหญ้าเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ เรื่องการป้องกันโรคและพัฒนาสุขภาพสัตว์ เช่น การบริการฉีดวัคซีน ป้องกันโรคที่สำคัญ การตรวจหาโรคแห่งชาติติดต่อ การสนับสนุนยากำจัดพยาธิภายใน ภายนอก และการสนับสนุนแร่ธาตุก้อน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรมปศุสัตว์ ได้จัดทำร่างแผนยุทธศาสตร์รายชนิดสัตว์ ยุทธศาสตร์แพะ พ.ศ. 2560–2564 มีวิสัยทัศน์ เพื่อพัฒนาอาชีพการเลี้ยงแพะให้ยั่งยืน มีผลผลิตที่มีคุณภาพเพียงพอต่อการบริโภค และพัฒนาสู่อุตสาหกรรมฮาลาล เพื่อการส่งออก โดยการปรับเปลี่ยนระบบการเลี้ยงที่เหมาะสม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการผลิตแพะ ภายใต้นโยบายลดต้นทุนและเพิ่มโอกาสการแข่งขัน สร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกร โดยการรวมกลุ่มเป็น เครือข่าย วิสาหกิจชุมชน หรือสหกรณ์ รวมทั้งการรวมตัวในเชิงธุรกิจตลาดต่างประเทศ พัฒนาและเพิ่มจำนวนเชิง จำนวนและโรงฆ่าแพะให้ได้มาตรฐาน ส่งเสริมการบริโภคผลิตภัณฑ์จากแพะภายในประเทศให้มากขึ้น และเพิ่ม ปริมาณของผลิตภัณฑ์จากแพะและให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด รวมถึงการศึกษาศักยภาพการผลิตและ ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการผลิตและการตลาด ตลอดจน รัฐมีนโยบายสร้างและพัฒนาเครือข่ายให้เข้มแข็ง เช่น วิสาหกิจชุมชน สหกรณ์ เพื่อยกระดับเกษตรกรที่เลี้ยงแพะให้มีรายได้ที่มั่นคง และสร้างความมั่นคงอย่างยั่งยืน ในสาขาปศุสัตว์ ด้วยความภาคภูมิใจในอาชีพ ตามยุทธศาสตร์ความเข้มแข็งภาคเกษตรกร ความมั่นคงของอาหาร และพลังงาน เน้นให้เกิดการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพด้านปศุสัตว์ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และเพียงพอต่อความ ต้องการการบริโภคของผู้บริโภค (กองส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์ กรมปศุสัตว์, 2560)

ในปี 2563 ประเทศไทย มีจำนวนแพะ ทั้งหมด 900,964 ตัว มีเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ ทั้งหมด 68,509 ราย โดยมีการเลี้ยงในพื้นที่ปศุสัตว์ทั้ง 9 เขต ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ และจำนวนประชากรแพะ เรียงลำดับจากมากไปน้อย

ลำดับที่	พื้นที่ปศุสัตว์เขต	เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ (ราย)	จำนวนแพะ (ตัว)	% ของการเลี้ยงแพะ
1	ปศุสัตว์เขต 9	43,632	244,788	27.17
2	ปศุสัตว์เขต 8	7,669	137,315	15.24
3	ปศุสัตว์เขต 7	4,403	170,547	18.93
4	ปศุสัตว์เขต 1	3,671	112,394	12.47
5	ปศุสัตว์เขต 3	3,393	87,146	9.67
6	ปศุสัตว์เขต 6	2,343	78,789	8.74
7	ปศุสัตว์เขต 4	1,857	38,958	4.32
8	ปศุสัตว์เขต 2	813	20,180	2.24
9	ปศุสัตว์เขต 5	728	10,847	1.20
รวมทั้งประเทศ		68,509	900,964	100

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมปศุสัตว์, มีนาคม 2563

ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 5 ประกอบด้วยจังหวัด 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน มีการเลี้ยงแพะน้อยที่สุด จำนวน 10,847 ตัว มีเกษตรกรผู้เลี้ยง จำนวน 728 ราย โดยจังหวัดลำปาง มีแพะจำนวน 2,219 ตัว เกษตรกร 80 ราย จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีแพะจำนวน 2,137 ตัว เกษตรกร 185 ราย จังหวัดเชียงราย มีแพะจำนวน 1,920 ราย เกษตรกร 109 ราย จังหวัดน่าน มีแพะจำนวน 1,683 ตัว เกษตรกร 216 ราย จังหวัดเชียงใหม่ มีแพะจำนวน 1,605 ตัว เกษตรกรผู้ จำนวน 66 ราย จังหวัดลำพูน มีแพะจำนวน 739 ตัว เกษตรกร 35 ราย จังหวัดพะเยา มีแพะ จำนวน 392 ตัว เกษตรกร 29 ราย และจังหวัดแพร่ มีแพะจำนวน 152 ตัว เกษตรกร 8 ราย (ศูนย์เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร กรมปศุสัตว์, มีนาคม 2563)

แพะ เป็นชื่อสัตว์เคี้ยวเอื้องขนาดเล็ก มีชื่อวิทยาศาสตร์ *Capra aegagrus hircus* ในวงศ์ Bovidae เป็นสัตว์กีบคู่ขนาดกลาง มีความอดทนแข็งแรงและทนทานต่อโรคได้ดีกว่าสัตว์กีบคู่ชนิดอื่นๆ สามารถปีนป่ายที่สูง โดยเฉพาะโขดหินหรือภูเขาได้ดี ขนหยาบสีดำ ขาว หรือน้ำตาล มีเขา 1 คู่ ตัวผู้มีเขรา หางสั้น (กรมปศุสัตว์, 2564) แพะเป็นสัตว์เคี้ยวเอื้องขนาดเล็กสามารถกินได้ทั้งหญ้า ใบไม้ ได้หลากหลายชนิดและวัสดุเหลือใช้จากการเกษตร ทำให้สามารถเลี้ยงผสมผสานกับพืชเศรษฐกิจอื่นๆ เช่น ในสวนยางพารา สวนปาล์ม เป็นต้น แพะสามารถผสมพันธุ์ได้เมื่ออายุ 7-8 เดือน มักให้ลูกแฝด ทำให้มีต้นทุนการเลี้ยงต่ำและให้ผลตอบแทนเร็ว นอกจากนี้ เนื้อและน้ำนมแพะมีคุณค่าทางอาหารสูง เป็นแหล่งอาหารโปรตีนที่ดีในครอบครัวและท้องถิ่น สามารถนำไปทำผลิตภัณฑ์ทั้งน้ำนม เนื้อ หนัง และเขา เพื่อเพิ่มมูลค่าและสร้างรายได้สูงขึ้น อย่างไรก็ตามเกษตรกรมักเข้าใจว่าแพะเป็นสัตว์เลี้ยงง่าย ปล่อยให้แพะหากินเองตามที่สาธารณะ ทุ่งหญ้าธรรมชาติ บางครั้งอาจพบว่าแพะอาจกินเศษผ้า เชือก ถุงพลาสติก หรือพวงมาลัย ทำให้อุดตันลำไส้ได้ เนื่องจากแพะมีนิสัยอยากรู้อยากเห็นและอาจลองกินสิ่งแปลกๆ ดังนั้น ผู้เลี้ยงจึงควรระวังป้องกันสิ่งที่เป็นอันตรายเพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์ดังกล่าว ซึ่งความจริงแล้วแพะเป็นสัตว์ที่ช่างเลือกกิน หากมีพืชอาหารให้เลือกมันจะเลือกกินส่วนใบและยอดอ่อน แต่จะไม่กินส่วนก้าน ทั้งนี้ผู้เลี้ยงควรสนใจการจัดการฟาร์ม การคัดเลือกพันธุ์ การให้อาหาร การรักษาความสะอาดคอกโรงเรือน และสุขภาพของแพะ จะทำให้ผลที่ได้รับคือ แม่แพะให้ลูกแฝด ลูกสมบูรณ์ โตเร็ว อัตราการรอดของลูกแพะสูง ในทางตรงข้าม หากผู้เลี้ยงไม่เอาใจใส่ปรับปรุงการเลี้ยงให้ถูกต้อง ผลตอบแทนจากแพะจะน้อยลงเป็นเงาตามตัว เช่น สุขภาพไม่สมบูรณ์ ให้ลูกตัวเดียว อ่อนแอ และอัตราการตายของลูกแพะสูง (สุวิทย์, 2562)

ความสำคัญของการเลี้ยงแพะ

แพะเป็นสัตว์เคี้ยวเอื้องขนาดเล็ก มีความแข็งแรง อดทน การเลี้ยงดูแพะสามารถปล่อยให้หากินหญ้า วัชพืช ใบไม้ในสวนยางพารา สวนปาล์ม น้ำมัน หรือสวนผลไม้ เป็นต้น จึงมีต้นทุนการเลี้ยงที่ต่ำ ผสมพันธุ์ได้เร็ว มักให้ลูกแฝด ทำให้ได้ผลตอบแทนคืนทุนเร็ว แพะมีสมญาว่า “โคของคนยากจน” (Poor Man's Cow)

ข้อดีในการเลี้ยงแพะ มีดังนี้

1. แพะกินพืชทั่วไปเป็นอาหารได้ สามารถใช้เศษวัสดุคอกทางการเกษตรหลายชนิดเป็นอาหาร แพะกินใบไม้ได้หลากหลายชนิดที่โค กระบือ หรือแกะ ไม่สามารถกินเป็นอาหารได้ ทำให้แพะมีต้นทุนการเลี้ยงที่ต่ำ
2. แพะใช้พื้นที่ในการเลี้ยงน้อยกว่าเนื่องจากแพะมีขนาดเล็ก และยังใช้เวลาในการกินอาหารน้อยเพียง 2-3 ชั่วโมง ก็อิ่มแล้ว ทำให้ประหยัดทั้งพื้นที่เลี้ยงและเวลาในการเลี้ยง
3. แพะมีอายุเป็นหนุ่มสาวเร็วและตั้งท้องสั้น จึงขยายพันธุ์ได้รวดเร็ว แพะเป็นสัตว์ที่มีความสมบูรณ์พันธุ์สูง สามารถผสมพันธุ์ได้ตั้งแต่อายุ 7-8 เดือน และท้องที่สองมักจะให้ลูกแฝด
4. แพะมีความทนทานต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมได้ดี สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพภูมิอากาศที่แปรปรวนได้ง่ายโดยเฉพาะสภาพอากาศร้อน การที่แพะปรับตัวเข้ากับสภาพภูมิอากาศได้ทุกสภาวะทำให้แพะทนทานต่อโรคภัย แม้เวลาเจ็บป่วยจะมีความอดทนสูง ไม่ค่อยเจ็บป่วยเหมือนสัตว์ชนิดอื่น
5. แพะมีขนาดเล็กเป็นมิตรและเชื่อง ทำให้ใช้แรงงานเด็กหรือผู้หญิงเลี้ยงดูฝูงแพะได้ และแพะมีขนาดเล็กทำให้เคลื่อนย้ายหรือดูแลแพะเวลาเจ็บป่วยได้ง่าย และค่าใช้จ่ายขนย้ายน้อยกว่าโค กระบือ
6. แพะสามารถให้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นประโยชน์แก่มนุษย์และผู้เลี้ยงหลายอย่าง ดังนี้
  - เนื้อแพะ ใช้เป็นอาหารที่ให้โปรตีน มีไขมันต่ำ รสชาติอร่อยเป็นที่นิยมทั่วไป
  - น้ำนมแพะ มีขนาดไขมันเล็กกว่านมโคทำให้ย่อย นำไปใช้ประโยชน์ได้ดีกว่า
  - ขนแพะโมแฮร์ (Mohair) มีเส้นใยชนที่มีคุณภาพ ได้จากแพะพันธุ์แองโกรา (Angork) ขนแคชเมียร์ (Cashmere) หรือขนแพะมิน่า (Pashmina) ได้จากแพะพันธุ์แคชเมียร์
  - หนังแพะ ใช้ทำผลิตภัณฑ์เครื่องหนังคุณภาพดีมาก เขาแพะใช้ประดับตกแต่งบ้าน มูลแพะใช้เป็นปุ๋ยคอก

พฤติกรรมที่แตกต่างระหว่างแพะกับแกะ

1. แพะสามารถอยู่ในพื้นที่ชุ่มชื้นและร้อนได้ดีกว่าแกะ
2. แพะชอบป็นขึ้นต้นไม้เพื่อกินใบไม้พุ่ม ต่างจากแกะชอบกินหญ้าในทุ่งโล่ง
3. แพะสามารถป็น กระโดดข้าม หรือแม้แต่การขุดดินมุดรูได้ ซึ่งแกะทำไม่ได้
4. แพะจะฉลาดกว่าแกะ หันหน้าสู่ศัตรู ขณะที่แกะวิ่งหนี และมักอยู่รวมเป็นฝูง
5. แพะตัวผู้จะดึงดูดความสนใจจากตัวเมียโดยปัสสาวะรดที่ขาหน้า ท้อง และเครา แต่แกะจะมีกลิ่นตัวฉุนรุนแรงเพิ่มขึ้นในระยะผสมพันธุ์

พฤติกรรมการกินเมื่อเลี้ยงปล่อยแพะเลี้ยง

1. แพะจะเดินหากินอาหารได้ไกลถึงวันละ 6-8 กิโลเมตร
2. ปริมาณกินได้ (น้ำหนักสด) 6-10% ของน้ำหนักตัว เช่น แพะหนัก 110 กิโลกรัม จะกินหญ้าสดวันละ 0.6-1.0 กิโลกรัม/ตัว
3. แพะชอบเลือกกินใบไม้พุ่ม 72% หญ้า 28% ขณะที่แกะเลือกกินหญ้า 70% ไม้พุ่ม 30%
4. ถ้าเลี้ยงขังแพะจะกินน้ำวันละ 0.7 ลิตร/ตัว เลี้ยงแบบปล่อยจะกินน้ำวันละ 2 ลิตร/ตัว
5. แพะใช้เวลากินอาหาร 30% เคี้ยวเอื้อง 12% เดินทางหาอาหาร 12% และพักผ่อน 46% (สุวิทย์, 2562)

ลักษณะวิธีการเลี้ยงแพะ และสามารถแบ่งได้เป็น 4 แบบ คือ

1. การเลี้ยงแบบผูกล่าม การเลี้ยงแบบนี้ใช้เชือกผูกล่ามที่คอแพะแล้วนำไปผูกให้แพะหากินรอบบริเวณที่ผูก โดยปกติเชือกที่ผูกล่ามแพะมักมีความยาวประมาณ 5-10 เมตร การเลี้ยงแบบนี้ผู้เลี้ยงจะต้องมีน้ำและอาหารแร่ธาตุไว้ให้แพะกินเป็นประจำด้วย ในเวลากลางคืนก็ต้องนำแพะกลับไปเลี้ยงไว้ในคอกหรือเพิงที่มีที่หลบฝน การผูกล่ามแพะควรเลือกพื้นที่มีร่มเงาที่แพะสามารถหลบแดดหรือฝนได้ หากจะให้ดีเมื่อเกิดฝนตกควรนำแพะกลับเข้าเลี้ยงในคอก

2. การเลี้ยงแบบปล่อย การเลี้ยงแบบนี้เกษตรกรมักปล่อยแพะให้ออกหาอาหารกินในเวลากลางวัน โดยเจ้าของแพะจะคอยดูแลตลอดเวลาหรือเป็นบางเวลาเท่านั้น ลักษณะการเลี้ยงแบบนี้เป็นที่นิยมเลี้ยงกันมากในภาคใต้ เพราะเป็นการเลี้ยงที่ประหยัด เกษตรกรไม่ต้องตัดหญ้ามาเลี้ยงแพะ การปล่อยแพะหาอาหารกินเองอาจปล่อยในแปลงผักหลังเก็บเกี่ยว หรือปล่อยให้กินหญ้าในสวนยางพารา แต่จะต้องระมัดระวังอย่าให้แพะทำความเสียหายให้แก่พืชที่เกษตรกรปลูกไว้ ทั้งนี้เพราะแพะกินพืชได้หลายชนิด การปล่อยแพะออกหาอาหารกินไม่ควรปล่อยในเวลาแดดร้อนจัดหรือฝนตก เพราะแพะอาจเจ็บป่วยได้ โดยปกติเกษตรกรมักปล่อยแพะหาอาหารกินตอนสายแล้วไล่ต้อนกลับเข้าคอกตอนเที่ยง หรือปล่อยแพะออกหาอาหารกินตอนบ่ายแล้วไล่ต้อนกลับเข้าคอกตอนเย็น หากพื้นที่ที่มีหญ้าอุดมสมบูรณ์แพะจะกินอาหารเพียง 1-2 ชั่วโมงก็เพียงพอแล้ว

3. การเลี้ยงแบบขังคอก การเลี้ยงแบบนี้เกษตรกรขังแพะไว้ในคอก รอบๆ คอกอาจมีแปลงหญ้าและรั้วรอบแปลงหญ้าเพื่อให้แพะได้ออกกินหญ้าในแปลง บางครั้งเกษตรกรต้องตัดหญ้าเนเปียร์ หรือกินนี้ให้แพะกินบ้าง ในคอกต้องมีน้ำและอาหารขังให้กิน การเลี้ยงวิธีนี้ประหยัดพื้นที่และแรงงานในการดูแลแพะ แต่ต้องลงทุนสูง เกษตรกรจึงไม่นิยมเลี้ยงกัน

4. การเลี้ยงแบบผสมผสานกับการปลูกพืช การเลี้ยงแบบนี้เลี้ยงได้ 3 ลักษณะที่กล่าวข้างต้น แต่การเลี้ยงลักษณะนี้ เกษตรกรจะเลี้ยงแพะร่วมไปกับการปลูกพืช เช่น ปลูกยางพารา ปลูกปาล์มน้ำมัน และปลูกมะพร้าว

ในภาคใต้ของประเทศไทยมีเกษตรกรจำนวนมากที่ทำการเลี้ยงแพะควบคู่ไปกับการทำสวนยางพารา โดยให้แพะหากินหญ้าได้ต้นยางที่มีขนาดโตพอสมควร การเลี้ยงแบบนี้ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มมากขึ้นกว่าการปลูกพืชอย่างเดียว

โรงเรือนและอุปกรณ์ในการเลี้ยงแพะ

แพะก็เหมือนสัตว์เลี้ยงอื่นๆ คือ จะต้องมีสถานที่ หรือโรงเรือนสำหรับแพะได้พักอาศัยหลบแดดหลบฝน หรือเป็นที่สำหรับนอนในเวลากลางคืน ซึ่งการสร้างโรงเรือนสำหรับแพะควรยึดหลัก ดังต่อไปนี้

1. พื้นที่ตั้งของคอก คอกแพะควรอยู่ในที่เนิน น้ำไม่ท่วมขัง แต่ถ้าหากพื้นที่ที่ทำการเลี้ยงแพะมีน้ำท่วมขังเวลาฝนตก ก็ควรสร้างโรงเรือนแพะให้สูงจากพื้นดินตามความเหมาะสม แต่ทางเดินสำหรับแพะขึ้นลงไม่ควรมีความลาดสูงกว่า 45 องศา เพราะหากสูงมากแพะจะไม่ค่อยกล้าขึ้นลง พื้นคอกที่ยกระดับจากพื้นดินควรทำเป็นช่อง โดยใช้ไม้ขนาดหนา 1 นิ้ว กว้าง 2 นิ้ว ปูพื้นคอกแพะด้วยสแลนที่ปูพื้นคอกสุกรก็ได้ พื้นที่เป็นช่องนี้จะทำให้มูลของแพะตกลงข้างล่าง พื้นคอกจะแห้งและสะอาดอยู่เสมอ

2. ผนังคอก ผนังคอกแพะควรสร้างให้โปร่ง เพื่อให้อากาศถ่ายเทได้ดี ผนังคอกควรมีความสูงไม่ต่ำกว่า 1.5 เมตร ทั้งนี้ เพื่อป้องกันไม่ให้แพะกระโดดหรือปีนข้ามออกไปได้

3. หลังคาโรงเรือน แบบของหลังคาโรงเรือนเลี้ยงแพะมีหลายแบบ เช่น เพิงหมาแหงน หรือแบบหน้าจั่ว เกษตรกรที่จะสร้างควรเลือกแบบที่คิดว่าเหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศ และทุนทรัพย์ หลังคาโดยปกติมักจะสร้างให้สูงจากพื้นคอกประมาณ 2 เมตร ไม่ควรสร้างโรงเรือนให้หลังคาต่ำเกินไป เพราะอาจทำให้ร้อน และอากาศถ่ายเทไม่ดี สำหรับวัสดุที่ใช้มุงหลังคาจะใช้จาก หรือแฝก หรือสังกะสี ก็ได้

4. ความต้องการพื้นที่ของแพะ แพะมีความต้องการพื้นที่ในการอยู่อาศัยในโรงเรือนประมาณตัวละ 1 ตารางเมตร ส่วนใหญ่ผู้เลี้ยงมักแบ่งภายในโรงเรือนออกเป็นคอกๆ แต่ละคอก ขังแพะรวมฝูงกันประมาณ 10 ตัว โดยคัดขนาดของแพะให้ใกล้เคียงกันขังรวมฝูงกัน แต่ถ้าหากเห็นว่าสิ้นเปลืองค่าก่อสร้างก็อาจขังแพะรวมกันเป็นฝูงใหญ่ในโรงเรือนเดียวกัน โดยไม่แบ่งเป็นคอกๆ ก็ได้

5. รั้วคอกแพะ เกษตรกรบางรายเลี้ยงแพะไว้ในโรงเรือนและมีบริเวณสำหรับให้แพะเดินเล่นรอบโรงเรือน บริเวณเหล่านี้จะทำรั้วล้อมรอบป้องกันไม่ให้แพะออกไปภายนอกได้ รั้วที่ล้อมรอบโรงเรือนแพะไม่ควรใช้ลวดหนามเป็นวัสดุ เพราะแพะเป็นสัตว์ซุกซน อาจได้รับอันตรายจากลวดหนามได้ รั้วควรสร้างด้วยไม้ไผ่หรือลวดตาข่ายทุกระยะ 3-4 เมตร จะมีเสาปักเพื่อยึดให้รั้วแข็งแรง หากจะสร้างรั้วให้ประหยัดอาจใช้กระถินปลูกเป็นแนวรั้วปนกับการใช้รั้วไม้ไผ่ก็จะทำให้รั้วไม้ไผ่คงทนและใช้งานได้นาน โดยระยะแรกสร้างรั้วไม้ไผ่แล้วปลูกกระถินเป็นแนวข้างรั้วไม้ไผ่เมื่อกระถินโตขึ้นก็จะเป็นรั้วทดแทนต่อไป

พันธุ์แพะ สำหรับพันธุ์แพะที่มีการเลี้ยงในประเทศไทยสามารถจำแนกเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ได้ 2 กลุ่ม คือ

1. แพะพื้นเมืองในประเทศไทย มีหลายพันธุ์ด้วยกัน เช่น แพะทางแถบตะวันตก เช่น ที่จังหวัดตาก จังหวัดกาญจนบุรี เป็นแพะที่มาจากแถบประเทศอินเดียหรือปากีสถาน มีรูปร่างสูงใหญ่กว่าแพะทางใต้ ส่วนแพะทางใต้ของประเทศไทยมีขนาดเล็ก เข้าใจกันว่ามีสายพันธุ์เดียวกับแพะพื้นเมืองของมาเลเซีย คือ พันธุ์แกมบิงกัตจัง แพะพื้นเมืองทางใต้มีความสูงประมาณ 60 เซนติเมตร มีน้ำหนักประมาณ 20-25 กิโลกรัม ให้ผลผลิตทั้งเนื้อและนมต่ำ

2. แพะพันธุ์ต่างประเทศ เนื่องจากแพะพื้นเมืองของประเทศไทยมีขนาดเล็ก ให้ผลผลิตต่ำ กรมปศุสัตว์จึงมีเป้าหมายที่จะปรับปรุงพันธุ์แพะของประเทศไทยให้มีคุณภาพสูงขึ้น ให้แพะเป็นสัตว์ที่ให้ผลผลิตทั้งเนื้อและนม ดังนั้น จึงได้นำแพะพันธุ์ต่างประเทศเข้ามาเลี้ยงและขยายพันธุ์ให้เกษตรกรนำไปผสมพันธุ์กับแพะพื้นเมืองเพื่อให้อุณหภูมิของแพะดีขึ้น แพะพันธุ์ต่างประเทศที่กรมปศุสัตว์นำเข้ามาขยายพันธุ์ ได้แก่

2.1 แพะพันธุ์ซาแนน เป็นแพะนมที่มีขนาดใหญ่ ให้ผลผลิตนมสูงกว่าแพะพันธุ์อื่นๆ แพะพันธุ์นี้มีขนาดขนสั้น ตั้งจมูกและใบหน้ามีลักษณะตรง ใบหูเล็กและตั้งชี้ไปข้างหน้า ปกติจะไม่มีเขาทั้งในเพศผู้และเพศเมีย แต่เนื่องจากมีแพะกระเทยในแพะพันธุ์นี้มาก จึงควรคัดเฉพาะแพะที่มีเขาไว้เป็นพ่อพันธุ์ เพราะมีรายงานว่า

ลักษณะกระเทยมีความสัมพันธ์ทางพันธุกรรมกับลักษณะของการไม่มีเขา แพะพันธุ์นี้มีสีขาว สีครีม หรือสีน้ำตาลอ่อนๆ น้ำหนักโตเต็มที่ประมาณ 60 กิโลกรัม สูงประมาณ 70 – 90 เซนติเมตร ให้น้ำนมประมาณวันละ 2 ลิตร ระยะเวลาการให้นมนานถึง 200 วัน มีหลายประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เลี้ยงแพะพันธุ์นี้อยู่มาก เช่น มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และประเทศไทย แต่ก็มีปัญหาที่ว่า แพะพันธุ์นี้ปรับตัวเข้ากับภูมิอากาศในแถบนี้ไม่ค่อยดีนัก แต่ถ้าหากเลี้ยงแพะพันธุ์นี้ไว้ในลักษณะขังคอกตลอดเวลา ก็จะทำให้ปัญหาเรื่องการเจ็บป่วยลดลงและให้ผลผลิตดี

2.2 แพะพันธุ์แองโกลนูเบียน แพะพันธุ์นี้มีขนาดใหญ่ น้ำหนักตัวเมื่อโตเต็มที่ประมาณ 75 กิโลกรัม ตั้งจมูกมีลักษณะโด่งและงุ้ม ใบหูยาวและปานกลาง ปกติแพะพันธุ์นี้จะไม่มีเขา แต่ถ้าหากมีเขาเขาจะสั้น และแอนแนบติดกับหนังหัว ขนสั้นละเอียดเป็นมัน มีขนยาว ซึ่งช่วยให้เต้านมอยู่สูงกว่าระดับพื้นมาก และทำให้ง่ายต่อการรีดนม และยังช่วยให้เต้านมไม่ได้รับบาดเจ็บเนื่องจากหนามวัชพืชเกี่ยว แพะพันธุ์นี้มีหลายสี เช่น ดำ เทา ครีมน้ำตาล น้ำตาลแดง และอาจมีจุดหรือต่างขนาดต่างๆ ได้ผลผลิตน้ำนมประมาณ 1.5 ลิตรต่อวัน ระยะเวลาให้น้ำนมประมาณ 165 วัน

2.3 แพะพันธุ์บอร์ กรมปศุสัตว์นำเข้ามาจากประเทศแอฟริกาใต้เมื่อปี พ.ศ.2539 เป็นแพะขนาดใหญ่ ตัวผู้โตเต็มที่หนักประมาณ 90 กิโลกรัม ตัวเมียหนักประมาณ 65 กิโลกรัม (สุรชน, 2546)

พันธุ์แพะเนื้อที่กรมปศุสัตว์ใช้ในการปรับปรุงพันธุ์

1. แพะพันธุ์พื้นเมือง (Thai native goat) แพะพื้นเมืองภาคเหนือ คาดว่าเป็นแพะที่มาจากบังคลาเทศหรืออินเดีย และผ่านมายังทางสหภาพเมียนมาร์ ลักษณะประจำพันธุ์ มีรูปร่างขนาดกลาง มีสีหลากหลาย ใบหูยาวปรก ข้อสังเกตมีขนยาวที่บั้นท้าย แพะพื้นเมืองภาคใต้ มีลักษณะคล้ายกับแพะแกมบิงกัตจัง ของประเทศมาเลเซีย ขนาดเล็ก มีสีหลากหลาย เช่น สีดำ น้ำตาลหรือน้ำตาลสลับดำ มีเขาหรือเหลืองปนบ้าง ใบหูเล็กตั้ง แพะพื้นเมืองผสมพันธุ์ได้ทั้งปี ให้ลูกแฝดสูง ทนต่อภูมิอากาศร้อนชื้นและพยาธิ

2. แพะพันธุ์แองโกลนูเบียน (Anglo Nubian) เป็นแพะพันธุ์ที่ให้ทั้งเนื้อและนม มีสีที่หลาย ทั้งสีเดียวในตัว หรือมีสีต่าง สันจมูกโค้งสูง ใบหูยาวปรก กรมปศุสัตว์นำเข้ามาในปี 2526 เพื่อปรับปรุงพันธุ์แพะพื้นเมืองให้มีขนาดใหญ่ขึ้น

3. แพะพันธุ์บอร์ (Boer) เป็นแพะเนื้อขนาดใหญ่ โตเร็ว มีความแข็งแรง ทนทาน หากินเก่ง ลักษณะเด่นคือมีลำตัวสีขาว หน้าและคอสีแดง สันจมูกโค้งนูน ใบหูยาวปรก กรมปศุสัตว์นำเข้ามาในปี 2539 จากประเทศแอฟริกาใต้

4. แพะพันธุ์แบลคเบงกอล (Black Bengal) เป็นแพะพื้นเมืองขนาดเล็ก ถิ่นกำเนิดบังคลาเทศ ลักษณะมีสีดำ ใบหูมีขนาดเล็กสั้นและตั้ง จัดเป็นแพะที่มีเนื้อรสชาติดี และหนังแพะมีคุณภาพสูง

5. แพะพันธุ์จัมนาปารี (Jamnapari) แพะจัมนาปารี จัดเป็นแพะพันธุ์ที่สูงและสวยที่สุดของอินเดีย เป็นพันธุ์กึ่งเนื้อและนม มีสีหลากหลาย ขนลำตัวสั้นแต่จะมีขนยาวที่ส่วนท้าย มีใบหูกว้างและยาวปรก มีขนยาวที่บั้นท้าย

6. แพะเนื้อสายพันธุ์ กปศ. 3 กรมปศุสัตว์ พัฒนาแพะเนื้อพันธุ์ กปศ. 3 โดยสำนักงานวิจัยพัฒนาการเกษตร (สกว.) สนับสนุนทุนวิจัยเพื่อสร้างแพะเนื้อไทยสำหรับใช้เลี้ยงเชิงพาณิชย์ มีการเจริญเติบโตที่ดี เหมาะกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่ภาคใต้ เป็นการผสมข้ามสามสายพันธุ์ (50% บอร์ 25% แองโกลนูเบียน 25% พื้นเมือง) และรักษาระดับสายเลือดเดียวกัน (inter se mating) โดยการคัดเลือกแพะเพศผู้และเพศเมียมาผสมกันภายในรุ่นทดสอบความแปรปรวนแต่ละชั่วอายุ จนถึงชั่วอายุที่ 5 – 7 (ปัจจุบันอยู่ในชั่วอายุที่ 3)

7. แพะพันธุ์แดงสุราษฎร์ กรมปศุสัตว์ พัฒนาแพะพันธุ์แดงสุราษฎร์ มีการเจริญเติบโตในเขตร้อนชื้น ให้ผลผลิตเนื้อสูง และให้นมดีต่อการเลี้ยงลูกแฝด เป็นการผสมข้ามสามสายพันธุ์ (50% คาลาฮารีเรด 25% ทอกเกอร์เบอร์ 25% พื้นเมือง) มีสีแดง ใบหูยาวปรก (ปัจจุบันอยู่ในชั่วอายุที่ 1) (สุวิทย์, 2562)

อาหารและการให้อาหารแพะ

แพะเป็นสัตว์เคี้ยวเอื้องคล้ายโค แพะมีกระเพาะหมัก ซึ่งอาศัยจุลินทรีย์ที่อยู่ภายในช่วยย่อยอาหารและสังเคราะห์วิตามิน ดังนั้น การให้อาหารชั้นเสริมก็ควรจะมีระดับวิตามินให้อาหารที่มีสารต้านหรือทำลายจุลินทรีย์ โดยเฉพาะอาหารสำหรับสุกรมักมีสารดังกล่าวอยู่ในปัจจุบันการผสมอาหารชั้นสำหรับ แพะ – แกะ จำหน่ายยังไม่แพร่หลาย เกษตรกรอาจใช้อาหารโคนมผสมสำเร็จที่มีขายอยู่ทั่วไปเลี้ยงแพะแทนอาหารชั้นสำหรับแพะได้ หรือหากต้องการผสมอาหารชั้นเลี้ยงแพะเองก็สามารถทำได้ ปกติแพะมีความต้องการอาหารหยาบ เช่น หญ้าสดต่างๆ ในปริมาณวันละประมาณร้อยละ 10 ของน้ำหนักตัวแพะ และต้องการอาหารชั้นประมาณวันละ 0.5–1.0 กิโลกรัม นอกจากนั้นแพะยังต้องการน้ำและแร่ธาตุเสริมเป็นประจำอีกด้วย แพะต้องการน้ำกินวันละประมาณ 5–9 ลิตร ความต้องการน้ำมากน้อยขึ้นอยู่กับสภาพตัวแพะและภูมิอากาศ เกษตรกรที่เลี้ยงแพะแบบพื้นบ้านมักไม่ค่อยคำนึงถึงเรื่องการจัดหาน้ำให้แพะกิน จึงทำให้มีปัญหาแพะเจ็บป่วยอยู่เสมอ สำหรับแร่ธาตุที่ให้แพะกิน ผู้เลี้ยงจะให้แร่ธาตุก่อนสำเร็จรูปที่มีขายอยู่ให้แพะกินก็ได้ แต่ควรคำนึงด้วยว่าแร่ธาตุก่อนนั้นไม่ควรแข็งเกินไป ทั้งนี้เพราะลิ้นของแพะสั้นกว่าลิ้นของโค การเลียแร่ธาตุแต่ละครั้งจึงได้ปริมาณที่น้อย หากจะมีการผสมแร่ธาตุสำหรับเลี้ยงแพะเองก็สามารถทำได้ (สุรชน, 2546)

การดูแลสุขภาพของแพะ

ปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่งในการเลี้ยงแพะก็คือ แพะมักมีสุขภาพไม่ดี เจ็บป่วยและตาย ทำให้ผู้เลี้ยงเสียหายทางหนึ่งที่จะช่วยลดปัญหานี้ก็คือ ผู้เลี้ยงต้องหมั่นเอาใจใส่และดูแลในเรื่องสุขภาพของแพะดังต่อไปนี้

1. กำจัดพยาธิภายนอก พยาธิภายนอกที่สำคัญของแพะ ได้แก่ พวกรังแค เห็บ เหา หมัด และไร ซึ่งนอกจากจะทำควมรบกวนให้แก่แพะแล้ว อาจทำให้ขนแพะหลุดเป็นหย่อมๆ หรือเป็นโรคเรื้อนตามมา หากแพะถูกรบกวนด้วยพยาธิภายนอกดังกล่าว ก็จะทำให้สุขภาพไม่ดี ให้ผลผลิตต่ำ การกำจัดพยาธิภายนอกนี้ ทำได้โดยการหมั่นอาบน้ำและฉีดพ่นบริเวณลำตัวด้วยยากำจัดพยาธิภายนอก

2. กำจัดพยาธิภายใน พยาธิภายในที่สำคัญของแพะ ได้แก่ พยาธิตัวกลม พยาธิตัวตืด และพยาธิใบไม้ในตับ ซึ่งพยาธิเหล่านี้จะทำให้แพะซูบผอม เบื่ออาหาร อ่อนเพลีย ขนและผิวหนังหยาบกร้าน การให้น้ำนมลดลง ถ้าเป็นรุนแรงทำให้แพะมีอาการโลหิตจางและตาย การกำจัดพยาธิภายใน ทำได้โดยการถ่ายพยาธิเมื่อแพะมีอายุได้ 3 เดือน และทำสม่ำเสมอประมาณ 2-3 เดือนต่อครั้ง ปัจจุบันมียาถ่ายพยาธิที่สามารถถ่ายพยาธิทั้ง 3 ชนิดในครั้งเดียวได้ จึงทำให้การถ่ายพยาธิสะดวกขึ้นมาก

3. การป้องกันโรคระบาดในแพะ โรคระบาดที่สำคัญในแพะ และกรมปศุสัตว์สามารถผลิตวัคซีนเพื่อป้องกันโรคได้ มีอยู่ 2 โรคด้วยกัน คือ

3.1. โรคปากและเท้าเปื่อยในแพะ โรคนี้เป็นกับสัตว์กบคู่ทุกชนิด เมื่อเป็นแล้วทำให้เกิดความเสียหายและระบาดแพร่หลายอย่างรวดเร็ว ผู้เลี้ยงแพะควรทำการฉีดวัคซีนนี้ให้แก่แพะที่เลี้ยงอยู่เสมอ โดยครั้งแรกทำการฉีดเมื่อแพะอายุได้ 3 เดือน และฉีดครั้งต่อไปเว้นระยะทุก 4–6 เดือน

3.2. โรคเฮโมรายิกเซพติกซีเมีย แพะมักป่วยเป็นโรคนี้นี้ในฤดูฝน โรคนี้อาจทำให้แพะตาย และสามารถแพร่โรคไปสู่แพะตัวอื่นได้ การป้องกันโรคนี้นี้สามารถทำได้โดยการฉีดวัคซีนป้องกันโรคนี้นี้ตั้งแต่แพะอายุได้ 3 เดือน และฉีดซ้ำทุก 6 เดือน (สุรชน, 2546)

การตลาดแพะ ลักษณะตลาดแพะเนื้อแบ่งเป็น 3 ระดับ

1. ตลาดระดับหมู่บ้านหรือตำบล ตลาดระดับนี้จะมีพ่อค้าระดับตำบลหรือหมู่บ้าน ออกตลาดตระเวนหาซื้อแพะตามฟาร์มต่างๆ ในหมู่บ้านหรือตำบลในท้องที่ของตนเอง จะมีการติดต่อกับเกษตรกรโดยตรง โดยดูลักษณะ

ภายนอกของแพะว่ามีลักษณะที่สมบูรณ์ไม่พอมแคะแกระแกร็นจนเกินไป โดยจะใช้วิธีการประมาณน้ำหนักแพะด้วยสายตา และกำหนดราคาซื้อขายกันระหว่างเกษตรกรและพ่อค้า ปริมาณการซื้อขายแพะแต่ละครั้งมีปริมาณไม่มากนัก เฉลี่ยครั้งละ 10 – 20 ตัว โดยชำระเป็นเงินสด ซึ่งพ่อค้าในหมู่บ้านหรือตำบลนี้จะส่งต่อให้กับผู้บริโภคโดยตรงและขายต่อให้กับพ่อค้าระดับอำเภอและจังหวัดต่อไป

2. ตลาดระดับอำเภอ เป็นตลาดที่รับซื้อแพะมีชีวิตจากตลาดระดับหมู่บ้านหรือตำบลต่างๆ ในจังหวัดนั้น เนื่องจากเกษตรกรมีการเลี้ยงแบบกระจายอยู่ทั่วไป ทำให้พ่อค้าในอำเภอไม่สามารถเดินทางตระเวนหาซื้อแพะตามฟาร์มในหมู่บ้านหรือตำบลที่เกษตรกรอยู่ได้โดยตรง พ่อค้าระดับอำเภอจะรวบรวมแพะจากพ่อค้าระดับหมู่บ้านหรือตำบล ปริมาณการซื้อขายโดยเฉลี่ยแต่ละครั้งเท่ากับ 50 – 60 ตัว โดยชำระเป็นเงินสด

3. ตลาดระดับจังหวัด ตลาดพ่อค้าระดับจังหวัดต้องมีการสั่งซื้อก่อน โดยจะมีการสั่งซื้อกับพ่อค้าระดับหมู่บ้าน ตำบลหรือระดับอำเภอไว้ล่วงหน้า เมื่อได้แพะมีชีวิตตามจำนวนที่ต้องการแล้วก็ขายส่งให้กับผู้บริโภคหรือพ่อค้าจากต่างจังหวัดต่อไป (สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร, 2557)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จันทนา และ วาณี (2544) ศึกษาสภาพการเลี้ยงและวิธีการตลาดแพะในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่าเกษตรกรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์นิยมเลี้ยงแพะเนื้อลูกผสม โดยวิธีเลี้ยงแบบซังสลับปล่อย มีวัตถุประสงค์เพื่อการจำหน่าย โดยจำหน่ายตลาดภายในจังหวัดเป็นหลัก ส่วนฟาร์มขนาดกลางนั้นจำหน่ายทั้งตลาดภายในจังหวัดและต่างจังหวัด แต่ฟาร์มขนาดใหญ่พบว่าจำหน่ายตลาดต่างจังหวัดมากกว่า การซื้อขายแพะเนื้อส่วนใหญ่ ใช้วิธีการซังน้ำหนักและจำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลาง คือผู้รวบรวมในท้องถิ่นมีเฉพาะฟาร์มขนาดกลางเท่านั้นที่จำหน่ายให้กับผู้รวบรวมท้องถิ่นโดยตรง ปัญหาอุปสรรคจากการประกอบอาชีพการเลี้ยงแพะเนื้อ พบว่า เกษตรกรมีปัญหามากที่สุด ด้านการตลาด จำหน่ายผลผลิตและราคาที่ไม่แน่นอน เนื่องจากสถานะตลาด ขึ้นอยู่กับอุปสงค์-อุปทานของผู้บริโภค รองมาคือ ปัญหาด้านสุขภาพสัตว์ โรคและพยาธินอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านขาดแคลนพ่อแม่พันธุ์ที่ดีเพื่อใช้ในการปรับปรุงพันธุ์ ตลอดจนปัญหาด้านขาดแคลนอาหารหยาบในฤดูแล้ง และปัญหาด้านประสิทธิภาพการผลิต ขาดความรู้ ด้านการเลี้ยง การจัดการและการป้องกันโรค-พยาธิและสุขภาพสัตว์

นิรุจน์ และ พิสมย์ (2561) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการขยายตัวของ การเลี้ยงแพะในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ รายงานว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในจังหวัดบุรีรัมย์ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 65.00 อายุเฉลี่ย 43.00 ปี การศึกษาสูงสุดร้อยละ 44.00 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น-ตอน ปลาย อาชีพที่ทำรายได้สูงสุดให้แก่เกษตรกร ร้อยละ 58.00 คือทำนา เคยเข้ารับการอบรมการเลี้ยงแพะกับสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดบุรีรัมย์ ร้อยละ 88.00 โดยเข้ารับการอบรมอย่างน้อย 2 ครั้ง/ราย รูปแบบการเลี้ยงแพะร้อยละ 55.00 เป็นสมาชิกกลุ่ม แพะที่เลี้ยงส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 8 - 49 ตัว มีพื้นที่ในการเลี้ยงแพะ 2.44 ไร่ ลักษณะการเลี้ยงแบบซังคอกสลับปล่อยในแปลงหญ้า ใช้พ่อพันธุ์ในการผสมพันธุ์ ร้อยละ 100 มีรายได้จากการเลี้ยงแพะ 22,911.76 บาท/ปี ราคาแพะเฉลี่ย 107.21 บาท/กิโลกรัม จำหน่ายพ่อพันธุ์ราคาเฉลี่ย 15,000 บาท/ตัว แม่พันธุ์ราคา 5,500 บาท/ตัว การจำหน่ายแพะ ร้อยละ 70 จะจำหน่ายผ่านกลุ่มหรือสหกรณ์ เกษตรกรมีประสบการณ์ในการเลี้ยงแพะ 2.42 ปี

วาณี และ ประทุม (2559) ศึกษาการประเมินผลกิจกรรมส่งเสริมการเลี้ยงแพะภายใต้โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าสงวนแห่งชาติป่ากุยบุรี อันเนื่องมาจากพระราชดำริ พบว่าปัญหาและอุปสรรคที่เกษตรกรพบมากที่สุด 3 ลำดับแรกคือ 1) ไม่มีพื้นที่สำหรับเลี้ยงแพะ 2) อื่นๆ (เช่น ไม่ถนัด/มีอาชีพอื่นที่สร้างรายได้มากกว่า/ไม่ซื้อสัตว์/ทุนหมด/ขาดแคลนน้ำหน้าแล้ง/ไม่มีเวลา เป็นต้น) และ 3) เกษตรกรมีอายุมากไม่เหมาะสมกับการประกอบอาชีพเลี้ยงแพะ

สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร (2557) ได้ศึกษาการตลาดแพะเนื้อ พบว่าลักษณะโครงสร้างตลาดแพะเนื้อมีชีวิต เป็นลักษณะตลาดผู้ขายมากกว่า และผู้ซื้อน้อยกว่า วิธีการตลาดแพะเนื้อ พบว่า วิธีการตลาดแพะเนื้อเริ่มจาก

เกษตรกรที่ต้องการจะขายแพะเนื้อ โดยจะขายแพะเนื้อมีชีวิตให้เกษตรกรด้วยกันเองเพื่อไปขยายพันธุ์หรือขุนต่อ ขายให้กับผู้บริโภคโดยตรง และขายให้พ่อค้าขายปลีกเนื้อแพะชำแหละ นอกจากนี้ก็จะขายให้กับพ่อค้ารวบรวม ท้องถิ่น โดยพ่อค้าจะมารับซื้อจากเกษตรกรในหมู่บ้าน หลังจากนั้นพ่อค้ารวบรวมแพะเนื้อมีชีวิตก็จะขายแพะเนื้อมีชีวิตต่อไปให้ผู้บริโภคเกษตรกร และพ่อค้าขายปลีกเนื้อแพะชำแหละต่อไป โดยส่วนใหญ่จะขายเนื้อแพะชำแหละ ให้กับร้านอาหารภัตตาคาร/โรงแรม ส่วนเหลือจากการตลาดและต้นทุนการตลาดของพ่อค้าในระดับต่างๆ ในตลาดแพะเนื้อ พบว่าส่วนเหลือจากการตลาดแพะเนื้อมีชีวิตจนกระทั่งขายปลีกเป็นเนื้อแพะชำแหละเท่ากับ 106.32 บาทต่อกิโลกรัมโดยสามารถแยกเป็นต้นทุนการตลาดทั้งหมด 89.51 บาทต่อกิโลกรัม และกำไรทั้งหมดของพ่อค้าคนกลางเท่ากับ 16.81 บาทต่อกิโลกรัม เมื่อพิจารณาถึงต้นทุนการตลาด พ่อค้าขายปลีกเนื้อแพะชำแหละมีต้นทุนการตลาดมากที่สุดเท่ากับ 84.40 บาทต่อกิโลกรัม ส่วนใหญ่อยู่ในรูปของมูลค่าสูญเสียน้ำหนักในการฆ่า 43.93 บาทต่อกิโลกรัม ส่วนพ่อค้ารวบรวมแพะเนื้อมีชีวิตมีต้นทุนการตลาดเท่ากับ 5.11 บาทต่อกิโลกรัม โดยส่วนใหญ่เป็นค่าขนส่ง 2.46 บาทต่อกิโลกรัม ปัจจัยที่มีผลต่อส่วนเหลือจากการตลาด คือ ราคาแพะเนื้อ ปริมาณแพะเนื้อและค่าใช้จ่ายทางการตลาด ส่วนประสิทธิภาพการตลาดมีค่าเท่ากับ 261.54 ซึ่งมีค่าสูง แสดงว่าตลาดแพะเนื้อมีประสิทธิภาพ

กรมปศุสัตว์ (2548) ได้ศึกษาการผลิตและการตลาดแพะเนื้อภาคกลาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการผลิตแพะเนื้อภาคกลาง ศึกษาต้นทุนการเลี้ยงแพะเนื้อภาคกลาง ศึกษาการตลาดและวิธีการตลาดแพะเนื้อภาคกลางและปัญหาอุปสรรครวมทั้งข้อเสนอแนะในการเลี้ยงแพะเนื้อ ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีลักษณะการเลี้ยงแพะเป็นแบบกึ่งเชิงกึ่งปล่อยหากินเองตามธรรมชาติ โดยปล่อยออกจากคอกในช่วงเช้าและเย็น ต้นทุนการเลี้ยงแพะเนื้อภาคกลาง พบว่าพื้นที่สำนักสุขศาสตร์และสุขอนามัยที่ 1 ต้นทุนลูกแพะแรกคลอดเฉลี่ยตัวละ 217.98 บาท และเลี้ยงจนอายุ 6 เดือน จะมีต้นทุนการผลิตตัวละ 520.25 บาท ราคาแพะเนื้อที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยตัวละ 1,363.00 บาท เกษตรกรจึงมีผลตอบแทนเฉลี่ยตัวละ 842.75 บาท และในสำนักสุขศาสตร์และสุขอนามัยที่ 7 ต้นทุนลูกแพะแรกคลอดเฉลี่ยตัวละ 220.20 บาท และเลี้ยงจนอายุ 6 เดือน จะมีต้นทุนการผลิตตัวละ 519.28 บาท ราคาแพะเนื้อที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยตัวละ 1,268.75 บาท เกษตรกรจึงมีผลตอบแทนเฉลี่ยตัวละ 749.47 บาท ซึ่งแพะเนื้อในภาคกลาง นอกจากจะใช้บริโภคในครัวเรือนแล้ว ผลผลิตที่เหลือยังสามารถจำหน่ายให้กับเพื่อนบ้านหรือตลาด เกษตรกรทั่วไป และพ่อค้าในตลาดระดับหมู่บ้านหรือตำบล ตลาดระดับอำเภอ และตลาดระดับจังหวัดต่อไป เกษตรกรมีปัญหาด้านการขาดแคลนพันธุ์แพะที่มีคุณภาพดี ขาดแคลนอาหารสัตว์ ขาดความรู้ในการจัดการด้านอาหาร และไม่สามารถจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคได้โดยตรง ต้องซื้อขายผ่านพ่อค้าคนกลางทำให้ขาดอำนาจการต่อรองด้านราคา

ปริญญา ฉีดโฉม และคณะ (2558) ได้ศึกษาแนวโน้มการบริโภคเนื้อแพะและแกะ ผู้บริโภคกลุ่มตัวอย่างนิยมบริโภคเนื้อแพะ ร้อยละ 63.33 รองลงมาบริโภคทั้งเนื้อแพะและแกะ ร้อยละ 34.39 และบริโภคเนื้อแกะเพียงอย่างเดียว ร้อยละ 2.28 ส่วนใหญ่นิยมซื้อเนื้อแพะและแกะแบบเป็นตัวมีชีวิต เพศผู้พันธุ์พื้นเมือง อายุ 2-3 ปี มีน้ำหนักเฉลี่ย 20-25.9 กิโลกรัมต่อตัว โดยซื้อจากฟาร์มในท้องถิ่น ชำแหละโดยคนไทยมุสลิม วัตถุประสงค์เพื่อใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาเป็นหลัก ความถี่ในการบริโภคเนื้อแพะ 2-3 ครั้งต่อปี และเนื้อแกะ 1 ครั้งต่อปี ปัจจัยการตลาดด้านสถานที่จำหน่าย และราคามีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคเนื้อแพะและแกะ ส่วนปัจจัยด้านอายุ อาชีพหลัก รายได้ต่อครัวเรือน และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีอิทธิพลต่อปริมาณการบริโภคเนื้อแกะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ $\alpha = 0.05$ สำหรับแนวโน้มการบริโภคเนื้อแพะและแกะเพิ่มขึ้น 1.52 และ 2.03 เท่า ตามลำดับ สำหรับปัญหา อุปสรรคในการบริโภคเนื้อแพะและแกะ ได้แก่ แหล่งจำหน่ายมีน้อย ราคาสูง และผลิตภัณฑ์ไม่มีความหลากหลาย ดังนั้นภาครัฐบาลควรส่งเสริมให้เกษตรกรเลี้ยงแพะและแกะเชิงพาณิชย์ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่เพิ่มขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

การศึกษารูปแบบการเลี้ยงและการตลาดแพะเนื้อโครงการแพะ-แกะล้านนา ในจังหวัดเชียงใหม่
ลำพูน และลำปาง โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ มีประชากร (Population) และกลุ่มตัวอย่าง (Sample) ดังนี้

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัย ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

กลุ่มที่ 1 เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในโครงการแพะ-แกะล้านนา ในจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และลำปาง จำนวน 220 ราย

กลุ่มที่ 2 ผู้ค้าระดับต่างๆ ที่เกษตรกรจำหน่ายแพะ และดำเนินการสำรวจข้อมูลและสัมภาษณ์เจาะลึกกับกลุ่มพ่อค้าเพื่อหาความสอดคล้องของข้อมูลที่ได้จากเกษตรกรและพ่อค้าในระดับต่างๆ จนเชื่อมโยงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการแพะ-แกะล้านนา

ลำดับที่	จังหวัด	จำนวนเกษตรกร (ราย)
1	เชียงใหม่	68
2	ลำพูน	42
3	ลำปาง	110
รวมทั้งสิ้น		220

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาเพื่อให้เข้าถึงแหล่งข้อมูลที่เป็นสาระสำคัญ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้ผู้วิจัย ได้ทำการสร้างแบบสอบถามแบบมีโครงสร้างชัดเจนชนิดเปิดเผย เพื่อให้เหมาะกับกลุ่มตัวอย่างและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และได้มีการนำไปทำการทดลองใช้ เพื่อทดสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ ได้ทำการทดสอบความเที่ยงของแบบสอบถามและประเด็นคำถามโดยการให้ผู้ทรงคุณวุฒิช่วยอ่านและให้คำแนะนำ และนำมาปรับปรุงจนกระทั่งได้ฉบับที่สมบูรณ์ครบทุกประเด็นตามวัตถุประสงค์ก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง รายละเอียดของแบบสอบถามประกอบด้วย ส่วนต่างๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบ (กลุ่มตัวอย่าง) มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ศาสนา อาชีพหลัก อาชีพรอง และ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีจำนวน 8 ข้อคำถาม

ส่วนที่ 2 สภาพการเลี้ยงการผลิตแพะของเกษตรกรในโครงการแพะ-แกะล้านนา ในจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และลำปาง ได้แก่ จำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงแพะ พื้นที่เลี้ยงแพะทั้งหมด จำนวนแพะที่เลี้ยงทั้งหมด ประเภทของแพะที่เลี้ยง ประสบการณ์การเลี้ยงแพะวัตถุประสงค์การเลี้ยงแพะ พันธุ์แพะที่เลี้ยง แหล่งที่มาของแม่พันธุ์แพะ แหล่งที่มาของพ่อพันธุ์แพะ ลักษณะโรงเรือนแพะ วิธีการเลี้ยงแพะ การดูแลสุขภาพแพะ แหล่งอาหารและการรวมกลุ่ม จำนวน 36 ข้อคำถาม

ส่วนที่ 3 การตลาดและการจัดจำหน่ายแพะเนื้อของเกษตรกรในโครงการแพะ-แกะล้านนา ในจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และลำปาง ได้แก่ การขาย การกำหนดราคา วิธีการจำหน่ายและลักษณะการจำหน่าย จำนวน 11 ข้อคำถาม

ส่วนที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงแพะของเกษตรกรในโครงการแพะ-แกะล้านนา ในจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และลำปาง มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open end question) และแบบเลือกตอบ (Checklist) มีจำนวน 15 ข้อคำถาม

ส่วนที่ 5 การแสดงความคิดเห็น (Focus Group) และข้อเสนอแนะในการเลี้ยงแพะของเกษตรกรในโครงการแพะ-แกะล้านนา ในจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และลำปาง

การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนาและเชิงปริมาณมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

(ก) ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าสัดส่วน และค่าร้อยละ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษารูปแบบการเลี้ยงและการตลาดแพะเนื้อของเกษตรกรโครงการแพะ-แกะล้านนา ในด้านข้อมูลทั่วไปของการจัดการการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกรและการตลาดแพะในโครงการแพะ-แกะล้านนา ในจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และลำปาง

(ข) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ในประเด็นต่างๆเพื่อตอบวัตถุประสงค์

2.2 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative analysis)

ใช้หลักการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน โดยข้อสมมุติในการศึกษาที่ว่า การจัดการด้านการผลิตแพะที่แตกต่างกันจะทำให้ต้นทุนและผลตอบแทนไม่เท่ากัน อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้ต้นทุนและผลตอบแทนที่ได้เกิดจากรูปแบบการเลี้ยงแพะและการจำหน่ายแพะ โดยนำข้อมูลจากการสอบถามเกษตรกรที่ได้มาคำนวณหาทุน

การวิเคราะห์วิถีตลาดและส่วนเหลือมการตลาด สำหรับส่วนเหลือมทางการตลาดแพะเนื้อเป็นการศึกษาส่วนต่างระหว่างราคาของผู้บริโภคจ่ายกับราคาที่เกษตรกรได้รับ หรือค่าใช้จ่ายรวมที่เกิดจากการทำหน้าที่ทางการตลาดของผู้ค้าระดับต่างๆ เพื่อให้สินค้าไปถึงมือผู้บริโภค หรือค่าใช้จ่ายทางการตลาด หรือค่าตอบแทนของผู้ค้า (ราคาที่เกษตรกรได้รับ + ส่วนเหลือมการตลาด = ราคาที่ผู้บริโภคจ่าย)

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาด้านต้นทุนและผลตอบแทนมีดังนี้

1. ต้นทุนการผลิต แบ่งได้เป็น

1.1 ต้นทุนผันแปรประกอบด้วยค่าพันธุ์แพะที่ซื้อ ค่าแรงงาน ค่าวัสดุอุปกรณ์ ค่าอาหาร ค่าอาหารเสริม ค่าเวชภัณฑ์ และค่าวัคซีน

1.2 ต้นทุนคงที่ประกอบด้วย ค่าเสื่อมโรงเรือน ค่าเสื่อมสาธารณูปโภค ค่าเสียโอกาสการใช้ที่ดิน ค่าเช่าที่ดิน และดอกเบี้ยเงินลงทุนเริ่มแรก

(2) ผลตอบแทน ประกอบด้วยราคาจำหน่ายแพะมีชีวิต และราคามูลแพะ

สถานที่ดำเนินการ

ฟาร์มเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในโครงการแพะ-แกะล้านนา ในจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และลำปาง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง (interview schedule) มี ลักษณะคำถามปลายปิด (close-ended question) และปลายเปิด (open-ended question) ประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร

ส่วนที่ 2 สภาพการเลี้ยงการผลิตแพะของเกษตรกร

ส่วนที่ 3 การตลาดและการจัดจำหน่ายแพะเนื้อของเกษตรกร

ส่วนที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงแพะของเกษตรกร

ส่วนที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากเวทีแสดงความคิดเห็น/การสัมภาษณ์เชิงลึก

บทที่ 4

ผลและวิจารณ์ผล

การศึกษาเรื่อง การศึกษารูปแบบการเลี้ยงและการตลาดแพะเนื้อโครงการแพะ-แกะล้านนา ผู้วิจัย ดำเนินการเก็บข้อมูลจากเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ แพะ-แกะล้านนา จำนวนทั้งสิ้น 220 ราย เก็บรวบรวม

ข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาวิเคราะห์เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษา มีผลการศึกษาดังนี้

ข้อมูลทั่วไป

จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 76.4 และเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 23.6 มีอายุเฉลี่ย 50.1 ปี โดยมีอายุ 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.6 รองลงมาคือ อายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.5 มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.4 และมีอายุ มากกว่า 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 14.5 อายุสูงสุด คือ 73 ปี อายุต่ำที่สุด คือ 22 ปี

ด้านระดับการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีการศึกษาระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 25.9 รองลงมา คือ ประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 23.6 ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 19.1 มัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 15.0 ปวส./อนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ 13.6 และปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 2.7

ด้านศาสนา พบว่า ร้อยละ 99.1 เกษตรกรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และร้อยละ 0.9 นับถือศาสนาคริสต์ เกษตรกรมีสมาชิกในครอบครัว 3-4 คน คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมาคือ มีสมาชิกในครอบครัว 1-2 คน คิดเป็นร้อยละ 27.2 และมีสมาชิกในครอบครัว ตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 22.8 โดยมีสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 3.45 คน จำนวนสมาชิกในครอบครัวมากที่สุด 7 คน จำนวนสมาชิกในครอบครัวน้อยที่สุด 1 คน สามารถช่วยงานฟาร์มได้ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 39.5 รองลงมาคือ สามารถช่วยงานได้ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 32.3 และสามารถช่วยงานได้ 3 คนขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 28.2

ด้านอาชีพ พบว่า เกษตรกรมีอาชีพหลัก คือ ทำฟาร์มเลี้ยงแพะ คิดเป็นร้อยละ 36.8 รองลงมาคือ มีอาชีพทำสวน คิดเป็นร้อยละ 34.5 ประกอบอาชีพอื่นๆ เช่น ทำนา รับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 13.6 อาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 7.3 อาชีพรับราชการ คิดเป็นร้อยละ 4.1 และอาชีพพนักงานบริษัทหรือเอกชน คิดเป็นร้อยละ 3.6

เกษตรกรมีอาชีพรอง คือ ทำฟาร์มเลี้ยงแพะ คิดเป็นร้อยละ 68.6 รองลงมาคือ ทำสวน คิดเป็นร้อยละ 15.9 อาชีพอื่นๆ เช่น รับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 11.8 อาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 2.7 และอาชีพพนักงานบริษัทหรือเอกชน คิดเป็นร้อยละ 0.9

ตารางที่ 3 แสดงจำนวน ร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร (n=220)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	168	76.4
หญิง	52	23.6
2. อายุ (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี	36	16.4
อายุ 41-50 ปี	67	30.5
อายุ 51-60 ปี	85	38.6
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	32	14.5
ต่ำสุด 22 ปี สูงสุด 73 ปี		

ตารางที่ 3 แสดงจำนวน ร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร (ต่อ) (n=220)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เฉลี่ย 50.10 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 10.48		

3. ระดับการศึกษา

ประถมศึกษา	52	23.6
มัธยมศึกษาตอนต้น	33	15.0
มัธยมศึกษาตอนปลาย	57	25.9
ปวส./อนุปริญญา	30	13.6
ปริญญาตรี	42	19.1
ปริญญาโท	6	2.7
4. ศาสนา		
พุทธ	218	99.1
คริสต์	2	0.9
5. จำนวนสมาชิกในครอบครัว (คน)		
1-2 คน	60	27.2
3-4 คน	110	50.0
ตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป	50	22.8
ต่ำสุด 1 ปี สูงสุด 7 ปี		
เฉลี่ย 3.45 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.43		
6. จำนวนสมาชิกที่สามารถช่วยงานได้ (คน)		
1 คน	71	32.3
2 คน	87	39.5
ตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป	62	28.2
สูงสุด 1 คน ต่ำสุด 5 คน		
เฉลี่ย 2.06 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.97		
7. อาชีพหลัก		
ทำสวน	76	34.5
ค้าขาย	16	7.3
ทำฟาร์มเลี้ยงแพะ	81	36.8
รับราชการ	9	4.1
พนักงานบริษัทหรือเอกชน	8	3.6
อื่นๆ (ทำนา,รับจ้างทั่วไป)	30	13.6
8. อาชีพรอง		
ทำสวน	35	15.9
ค้าขาย	6	2.7
ทำฟาร์มเลี้ยงแพะ	151	68.6
พนักงานบริษัทหรือเอกชน	2	0.9
อื่นๆ (รับจ้างทั่วไป)	26	11.8

การจัดการและการเลี้ยงแพะ

จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์เลี้ยงแพะ 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 77.3 รองลงมาคือ มีประสบการณ์เลี้ยงแพะ 2-3 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.00 มีประสบการณ์เลี้ยงแพะ 4 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 7.7 โดยมีประสบการณ์เลี้ยงแพะเฉลี่ย 1.56 ปี ประสบการณ์สูงสุด 8 ปี ต่ำสุด 1 ปี มีจำนวนแพะที่เลี้ยง 1 รุ่น

คิดเป็นร้อยละ 81.7 รองลงมาคือ เลี้ยงแพะจำนวน 2-3 รุ่น คิดเป็นร้อยละ 8.2 เลี้ยงแพะจำนวน 4-5 รุ่น คิดเป็นร้อยละ 5.4 และเลี้ยงแพะจำนวน ตั้งแต่ 6 รุ่นขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 4.7 มีการเลี้ยงแพะเฉลี่ย 1.63 รุ่น สูงสุดจำนวน 12 รุ่น ต่ำสุดจำนวน 1 รุ่น

วัตถุประสงค์ในการเลี้ยงแพะของเกษตรกร พบว่า เลี้ยงเพื่อจำหน่าย คิดเป็นร้อยละ 96.4 รองลงมาคือ เลี้ยงเพื่อบริโภคในครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 2.3 และเลี้ยงเพื่อต้องการมูลแพะเป็นปุ๋ย คิดเป็นร้อยละ 1.3 โดยประเภทแพะที่เกษตรกรเลี้ยงส่วนใหญ่เป็นแพะเนื้อ คิดเป็นร้อยละ 94.1 เลี้ยงทั้งแพะเนื้อและแพะนม คิดเป็นร้อยละ 5.9 ส่วนใหญ่ฟาร์มของเกษตรกรผลิตแพะแบบผสมผสานควบคู่กันไป มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.2 รองลงมาคือ เลี้ยงเพื่อผลิตลูกแพะ คิดเป็นร้อยละ 31.8 เลี้ยงแพะขุน คิดเป็นร้อยละ 14.1 และเลี้ยงเพื่อจำหน่ายพ่อแม่พันธุ์ คิดเป็นร้อยละ 0.9

ด้านที่ดินถือครองในการเลี้ยงแพะของเกษตรกร พบว่า เป็นที่ดินของตัวเอง จำนวน 1-5 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 50.5 รองลงมาคือ มีที่ดินจำนวน 6-10 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 22.3 ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 11.8 มีที่ดินจำนวน 16-20 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 4.5 และมีที่ดินตั้งแต่ 21 ไร่ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 4.5 โดยมีที่ดินเป็นของตนเองเฉลี่ย 7.84 ไร่ สูงสุดจำนวน 200 ไร่ ต่ำสุดจำนวน 1 ไร่ และในสวนที่ดินเช่าสำหรับเลี้ยงแพะ จำนวน 1-2 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 6.8 เช่าที่ดินจำนวน 3-4 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 4.1 เช่าที่ดินตั้งแต่ 5 ไร่ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 2.2 และไม่ได้เช่าที่ดิน คิดเป็นร้อยละ 85.9 เกษตรกรเช่าที่ดินเฉลี่ย 0.50 ไร่ สูงสุดจำนวน 10 ไร่ ต่ำสุดจำนวน 1 ไร่ โดยเกษตรกรที่เช่าที่ดินมีอัตราค่าเช่าที่ดิน น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 4.5 ค่าเช่าที่ดินจำนวน 2,001-5,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 5.5 และค่าเช่าที่ดินมากกว่า 5,000 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 4.1 โดยมีค่าเช่าที่ดินเฉลี่ย 627.72 บาทต่อปี สูงสุดเท่ากับ 12,000 บาทต่อปี ต่ำสุดเท่ากับ 500 บาทต่อปี

ด้านขนาดฟาร์มแพะ เกษตรกรมีแพะที่เลี้ยงไว้ 21-30 ตัว คิดเป็นร้อยละ 64.1 รองลงมาคือ 31-40 ตัว คิดเป็นร้อยละ 14.1 จำนวน 51 ตัวขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 7.3 จำนวน 1-20 ตัว คิดเป็นร้อยละ 9.0 และจำนวน 41-50 ตัว คิดเป็นร้อยละ 5.5 มีจำนวนแพะเฉลี่ย 30.46 ตัว โดยมีจำนวนสูงสุด 221 ตัว ต่ำสุด 3 ตัว โดยมีพ่อพันธุ์จำนวน 1 ตัว คิดเป็นร้อยละ 82.7 มีพ่อพันธุ์จำนวน 2 ตัว คิดเป็นร้อยละ 13.6 และพ่อพันธุ์ ตั้งแต่ 3 ตัวขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 3.7 มีพ่อพันธุ์เฉลี่ย 1.28 ตัว จำนวนสูงสุด เท่ากับ 10 ตัว และจำนวนต่ำสุด เท่ากับ 1 ตัว เกษตรกรมีจำนวนแม่พันธุ์ 11-20 ตัว คิดเป็นร้อยละ 78.7 มากกว่า 30 ตัวขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 10 จำนวน 21-30 ตัว คิดเป็นร้อยละ 6.8 และ 1-10 ตัว คิดเป็นร้อยละ 4.5 มีแม่พันธุ์เฉลี่ย 23.35 ตัว สูงสุดจำนวน 200 ตัว ต่ำสุดจำนวน 1 ตัว ในส่วนของแพะขุน เกษตรกรเลี้ยงแพะขุน จำนวน 1-5 ตัว คิดเป็นร้อยละ 12.3 มากกว่า 10 ตัวขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 4.5 ตั้งแต่ 6-10 ตัว คิดเป็นร้อยละ 2.3 และเกษตรกรไม่มีแพะขุน คิดเป็นร้อยละ 80.9 มีแพะขุนเฉลี่ย 1.77 ตัว สูงสุดจำนวน 110 ตัว ต่ำสุดจำนวน 1 ตัว ส่วนของแพะทดแทน เกษตรกรมีแพะทดแทน จำนวน 1-5 ตัว คิดเป็นร้อยละ 1.8 มากกว่า 10 ตัวขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 1.0 เลี้ยงแพะจำนวน 6-10 ตัว คิดเป็นร้อยละ 1.0 และเกษตรกรไม่มีแพะทดแทน คิดเป็นร้อยละ 96.2 มีแพะทดแทนเฉลี่ย 0.35 ตัว สูงสุดจำนวน 30 ตัว ต่ำสุดจำนวน 1 ตัว และส่วนของลูกแพะ เกษตรกรเลี้ยงลูกแพะ จำนวน 1-5 ตัว คิดเป็นร้อยละ 38.2 จำนวน 6-10 ตัว คิดเป็นร้อยละ 18.6 จำนวน 11-15 ตัว คิดเป็นร้อยละ 6.4 จำนวน 16-20 ตัว คิดเป็นร้อยละ 5.9 จำนวนมากกว่า 20 ตัวขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 4.1 และเกษตรกรไม่มีลูกแพะ ร้อยละ 26.8 มีลูกแพะเฉลี่ย 5.56 ตัว จำนวนสูงสุด 32 ตัว และจำนวนต่ำสุด 1 ตัว

ด้านสายพันธุ์แพะที่เลี้ยง เกษตรกรเลี้ยงแพะลูกผสมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 77.8 รองลงมาคือ สายพันธุ์บอร์ คิดเป็นร้อยละ 18.6 สายพันธุ์แองโกลนูเบียน คิดเป็นร้อยละ 1.8 และสายพันธุ์พื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ 1.8 โดยร้อยละ 99 มีวิธีการผสมพันธุ์แบบใช้พ่อพันธุ์คุมฝูง และร้อยละ 1 ใช้ทั้งพ่อพันธุ์คุมฝูงและผสม

เทียม มีรูปแบบการเลี้ยงแบบขังคอก มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.70 รองลงมาคือ เลี้ยงแบบผสมผสานกับการปลูกพืชสวน คิดเป็นร้อยละ 33.2 และเลี้ยงแบบปล่อย คิดเป็นร้อยละ 30.50

ส่วนของโรงเรือน เกษตรกรมีโรงเรือนเลี้ยงแพะจำนวน 1 โรงเรือน คิดเป็นร้อยละ 86.8 และจำนวนมากกว่า 1 โรงเรือน คิดเป็นร้อยละ 13.2 มีโรงเรือนสูงสุดจำนวน 4 โรงเรือน ต่ำสุดจำนวน 1 โรงเรือน สามารถบรรจุแพะได้จำนวนน้อยกว่า 50 ตัว คิดเป็นร้อยละ 65.5 จำนวน 51-100 ตัว คิดเป็นร้อยละ 25.9 และจำนวนมากกว่า 100 ตัวขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 8.6 บรรจุแพะได้เฉลี่ย 61.32 ตัว บรรจุได้สูงสุดจำนวน 200 ตัว ต่ำสุดจำนวน 10 ตัว ใช้ทุนในการสร้างโรงเรือน จำนวน 50,001-100,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 81.4 ใช้ทุนมากกว่า 100,000 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 11.4 และใช้ทุนต่ำกว่า 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 7.3 ใช้ทุนเฉลี่ย 83,259.09 บาท สูงสุดจำนวน 500,000 บาท ต่ำสุดจำนวน 5,000 บาท เกษตรกรร้อยละ 96.3 มีลักษณะของโรงเรือนสร้างเป็นแบบโรงเรือนยกระดับสูงจากพื้นดิน อากาศถ่ายเทได้สะดวก และร้อยละ 2.7 เป็นโรงเรือนวางบนพื้นดินมีผนังกัน อากาศถ่ายเทได้สะดวก แบบโรงเรือนบนพื้นดินมีรั้วกันกันแพะกระโดด คิดเป็นร้อยละ 1 มีลักษณะการจัดแบ่งพื้นที่ในคอกเลี้ยงแพะ แบบโรงเรือนแบบแยกเป็นคอกย่อยตามอายุ และเพศ คิดเป็นร้อยละ 65.9 และแบบโรงเรือนแบบไม่แบ่งเป็นคอกย่อย คิดเป็นร้อยละ 34.1

ด้านการจัดการเลี้ยงดูลูกแพะ แบบปล่อยให้ลูกอยู่กับแม่จนอายุ 3 เดือนจึงหย่านม คิดเป็นร้อยละ 41.4 และแบบปล่อยให้ลูกอยู่กับแม่จนอายุ 2 เดือนจึงหย่านม คิดเป็นร้อยละ 34.5 แบบให้ลูกแพะอยู่กับแม่แพะไปเรื่อยๆ จนกว่าแม่แพะจะตั้งท้องใหม่ และแบบหลังจากลูกแพะกินนมน้ำเหลืองแล้วให้ลูกแพะอยู่กับแม่น้อยที่สุด เพื่อให้แม่ผสมพันธุ์ใหม่ คิดเป็นร้อยละ 6.8 ส่วนการทำวัคซีน เกษตรกรมีการทำวัคซีน คิดเป็น ร้อยละ 88.2 และไม่ได้ทำวัคซีน คิดเป็นร้อยละ 11.8 และมีการใช้ยาปฏิชีวนะในฟาร์ม คิดเป็นร้อยละ 85 และร้อยละ 15 ไม่มีการได้ใช้ยาปฏิชีวนะ

ในส่วนของการให้อาหาร เกษตรกรมีการนำเอาสมุนไพรในท้องถิ่นมาใช้เป็นอาหาร ได้แก่ กระถิน คิดเป็นร้อยละ 71.4 และไม่ได้นำมาใช้เป็นอาหาร คิดเป็นร้อยละ 28.6 ส่วนประเภทอาหารของแพะ เกษตรกรใช้อาหารหญ้า คิดเป็นร้อยละ 95.8 รองลงมาคืออาหารข้น คิดเป็นร้อยละ 2.8 และแร่ธาตุ คิดเป็นร้อยละ 1.4 ในส่วนของแหล่งอาหารหญ้า เกษตรกรมีแปลงหญ้าของตัวเอง จำนวน 1-3 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 66.8 รองลงมาคือ จำนวน 4-6 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 15.5 จำนวน 7-10 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 8.6 จำนวนมากกว่า 10 ไร่ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 3.6 และไม่มีแปลงหญ้าของตัวเอง คิดเป็นร้อยละ 5.5 มีแปลงหญ้าเฉลี่ย 3.68 ไร่ สูงสุดจำนวน 60 ไร่ ต่ำสุดจำนวน 1 ไร่ ซึ่งมีพันธุ์พืชอาหารสัตว์ ได้แก่ หญ้าเนเปียร์ ปากช่อง 1 หญ้าแพงโกลา เป็นต้น จัดการแปลงหญ้าโดยวิธี ตัดให้กิน และปล่อยแทะเล็ม และมีแหล่งน้ำที่ใช้ในแปลงหญ้าส่วนใหญ่จากน้ำประปา น้ำบาดาล สระ บ่อ และน้ำฝนธรรมชาติ

เกษตรกรมีปริมาณอาหารหญ้าสำหรับเลี้ยงแพะ ดี (เพียงพอตลอดปี) คิดเป็นร้อยละ 70 มีปริมาณอาหารหญ่าปานกลาง (มีใช้แต่ต้องใช้อย่างประหยัด) คิดเป็นร้อยละ 28.2 ปริมาณอาหารหญ่าไม่ดี (ไม่เพียงพอ) คิดเป็นร้อยละ 1.8 เกษตรกรให้แพะกินอาหารหญ่าต่อวัน แบบให้กินเต็มที่ คิดเป็นร้อยละ 65 แบบให้กินทุกวันแต่จำกัดปริมาณ คิดเป็นร้อยละ 31.8 และแบบให้กินบางวัน คิดเป็นร้อยละ 3.2 ส่วนการสำรองเสบียงสัตว์ใช้ในฟาร์ม เกษตรกรมีการสำรองเสบียงสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 83.2 และร้อยละ 16.8 ไม่ได้สำรองเสบียงสัตว์ไว้

สำหรับอาหารขัณฑ์นำมาเลี้ยงแพะ เกษตรกรมีการผสมอาหารขัณฑ์ใช้เองในฟาร์ม คิดเป็นร้อยละ 21.8 และไม่ได้ผสมอาหารขัณฑ์ใช้ในฟาร์ม คิดเป็นร้อยละ 78.2 เกษตรกรใช้วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาเป็นอาหารสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 44.1 และไม่ได้ใช้ คิดเป็นร้อยละ 55.9 เกษตรกรใช้อาหารขัณฑ์ในการเลี้ยงแพะ คิดเป็นร้อยละ 50 และไม่ได้ใช้อาหารขัณฑ์ในการเลี้ยงแพะ คิดเป็นร้อยละ 50 โดยมีรูปแบบการให้อาหารขัณฑ์ แบบให้อาหารขัณฑ์และปล่อยแทะเล็ม คิดเป็นร้อยละ 30.5 แบบแยกให้อาหารขัณฑ์และตัดหญ้าให้กิน คิดเป็นร้อยละ

10.9 และแบบให้อาหารผสมสำเร็จ (TMR) คิดเป็นร้อยละ 8.6 โดยอาหารชั้นที่ใช้เลี้ยงแพะมีระดับโปรตีน 16-18% สำหรับแม่แพะ และ 18-20% สำหรับลูกแพะ คิดเป็นร้อยละ 9.1 ระดับโปรตีน 16-18% สำหรับแพะทุกขนาด คิดเป็นร้อยละ 9.1 ระดับโปรตีน 18-20% สำหรับแพะทุกขนาด คิดเป็นร้อยละ 6.8 และไม่ทราบปริมาณโปรตีน คิดเป็นร้อยละ 25 และร้อยละ 50 ไม่ได้ใช้อาหารชั้นเลี้ยงแพะ

ส่วนแหล่งน้ำที่ใช้เลี้ยงแพะ เกษตรกรมีแหล่งน้ำที่ใช้จากน้ำประปา คิดเป็นร้อยละ 57.3 รองลงมาคือสระ/บ่อ คิดเป็นร้อยละ 22.3 น้ำบาดาล คิดเป็นร้อยละ 15.9 และจากน้ำฝนธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 4.5 ส่วนใหญ่มีแหล่งน้ำเพียงพอตลอดทั้งปี ร้อยละ 87.7 และไม่เพียงพอ ร้อยละ 12.3

ส่วนการรวมกลุ่ม เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเลี้ยงแพะ คิดเป็นร้อยละ 100 สำหรับเครื่องจักรกลที่ใช้ในฟาร์ม เกษตรกรมีเครื่องจักรกลที่ใช้ในฟาร์ม คือเครื่องตัดหญ้า คิดเป็นร้อยละ 66.4 มีเครื่องสับหญ้า คิดเป็นร้อยละ 50.9 รถไถเดินตาม คิดเป็นร้อยละ 29.5 และไม่มีเครื่องจักรกลฟาร์ม คิดเป็นร้อยละ 11.4 ส่วนเครื่องจักรกลการเกษตรที่เกษตรกรต้องการนำมาใช้ในฟาร์ม คือ เครื่องอัดหญ้าก้อน คิดเป็นร้อยละ 81.8 รถไถเดินตาม คิดเป็นร้อยละ 70.5 เครื่องสับหญ้า คิดเป็นร้อยละ 49.1 และเครื่องตัดหญ้า คิดเป็นร้อยละ 33.6

สำหรับการจัดการโรงเรือน เกษตรกรมีคอกพักแพะป่วยแยกออกจากโรงเรือน คิดเป็นร้อยละ 81.8 และไม่มีคอกพักแพะป่วย คิดเป็นร้อยละ 18.2 และร้อยละ 61.8 เกษตรกรมีคอกกักแพะก่อนนำเข้าฟาร์ม และร้อยละ 38.2 ไม่มีคอกกัก

ตารางที่ 4 แสดงจำนวน ร้อยละ ของการจัดการและการเลี้ยงแพะ (n=220)

การจัดการและการเลี้ยงแพะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ประสบการณ์การเลี้ยงแพะ (ปี)		
1 ปี	170	77.3
2-3 ปี	33	15.0
มากกว่า 3 ปีขึ้นไป	17	7.7
สูงสุด 8 ปี ต่ำสุด 1 ปี		
เฉลี่ย 1.56 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.29		
2. จำนวนการเลี้ยงแพะ (รุ่น)		
1 รุ่น	180	81.7
2-3 รุ่น	18	8.2
4-5 รุ่น	12	5.4
มากกว่า 5 รุ่นขึ้นไป	10	4.7
สูงสุด 1 ปี ต่ำสุด 12 ปี		
เฉลี่ย 1.63 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.73		
3. วัตถุประสงค์ในการเลี้ยงแพะ		
เพื่อจำหน่าย	212	96.4
เพื่อบริโภคในครัวเรือน	5	2.3
เพื่อต้องการมูลแพะเป็นปุ๋ย	3	1.3

ตารางที่ 4 แสดงจำนวน ร้อยละ ของการจัดการและการเลี้ยงแพะ(ต่อ) (n=220)

การจัดการและการเลี้ยงแพะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
--------------------------	------------	--------

4. ประเภทของแพะที่เลี้ยง		
แพะเนื้อ	207	94.1
ทั้งแพะเนื้อและแพะนม	13	5.9
5. ฟาร์มของท่านผลิตแพะประเภทใด		
เลี้ยงเพื่อผลิตลูกแพะ	70	31.8
เลี้ยงแพะขุน	31	14.1
จำหน่ายพ่อแม่พันธุ์	2	.9
ผสมผสานควบคู่กันไป	117	53.2
6. การถือครองที่ดินในการเลี้ยงแพะ *		
ของตนเอง	194	88.2
เช่า	31	14.1
6.1 จำนวนที่ดินของตนเอง (ไร่)		
ไม่มีที่ดินของตนเอง	26	11.8
1-5 ไร่	111	50.5
6-10 ไร่	49	22.3
11-15 ไร่	14	6.4
16-20 ไร่	10	4.5
มากกว่า 20 ไร่ขึ้นไป	10	4.5
สูงสุด 200 ไร่ ต่ำสุด 1 ไร่		
เฉลี่ย 7.84 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 18.90		
6.2 จำนวนที่ดินเช่า (ไร่)		
ไม่ได้เช่าที่ดิน	189	85.9
1-2 ไร่	15	6.8
3-4 ไร่	9	4.1
ตั้งแต่ 5 ไร่ขึ้นไป	7	2.2
สูงสุด 10 ไร่ ต่ำสุด 1 ไร่		
เฉลี่ย .50 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.65		
6.3 อัตราค่าเช่าที่ดิน (บาท)		
ไม่ได้เช่าที่ดิน	189	85.9
ตั้งแต่ 2,000 บาทลงมา	10	4.5
2,001-5,000 บาท	12	5.5
มากกว่า 5,000 บาทขึ้นไป	9	4.1
สูงสุด 12,000 บาท ต่ำสุด 500 บาท		
เฉลี่ย 627.72 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2,062.84		

ตารางที่ 4 แสดงจำนวน ร้อยละ ของการจัดการและการเลี้ยงแพะ(ต่อ)

(n=220)

การจัดการและการเลี้ยงแพะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
--------------------------	------------	--------

7. ขนาดฟาร์ม (จำนวนตัวแพะ)		
1-20 ตัว	20	9.0
21-30 ตัว	141	64.1
31-40 ตัว	31	14.1
41-50 ตัว	12	5.5
มากกว่า 50 ตัวขึ้นไป	16	7.2
สูงสุด 221 ตัว ต่ำสุด 3 ตัว		
เฉลี่ย 30.46 ตัว ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 21.23		
7.1 จำนวนพ่อพันธุ์ (ตัว)		
1 ตัว	182	82.7
2 ตัว	30	13.6
ตั้งแต่ 3 ตัวขึ้นไป	8	3.7
สูงสุด 10 ตัว ต่ำสุด 1 ตัว		
เฉลี่ย 1.28 ตัว ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.01		
7.2 จำนวนแม่พันธุ์ (ตัว)		
1-10 ตัว	10	4.5
11-20 ตัว	173	78.7
21-30 ตัว	15	6.8
มากกว่า 30 ตัวขึ้นไป	22	10.0
สูงสุด 200 ตัว ต่ำสุด 1 ตัว		
เฉลี่ย 23.35 ตัว ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 20.39		
7.3 จำนวนแพะขุน (ตัว)		
ไม่มีแพะขุน	178	80.9
1-5 ตัว	27	12.3
6-10 ตัว	5	2.3
มากกว่า 10 ตัวขึ้นไป	10	4.5
สูงสุด 110 ตัว ต่ำสุด 1 ตัว		
เฉลี่ย 1.77 ตัว ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.11		
7.4 จำนวนแพะทดแทน (ตัว)		
ไม่มีแพะทดแทน	212	96.4
1-5 ตัว	4	1.8
6-10 ตัว	2	.9
มากกว่า 10 ตัวขึ้นไป	2	.9
สูงสุด 30 ตัว ต่ำสุด 2 ตัว		
เฉลี่ย 0.35 ตัว ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.58		

ตารางที่ 4 แสดงจำนวน ร้อยละ ของการจัดการและการเลี้ยงแพะ (ต่อ)

(n=220)

การจัดการและการเลี้ยงแพะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
--------------------------	------------	--------

7.5 จำนวนลูกแพะ (ตัว)		
ไม่มีลูกแพะ	59	26.8
1-5 ตัว	84	38.2
6-10 ตัว	41	18.6
11-15 ตัว	14	6.4
16-20 ตัว	13	5.9
มากกว่า 20 ตัวขึ้นไป	9	4.1
สูงสุด 32 ตัว ต่ำสุด 1 ตัว		
เฉลี่ย 5.56 ตัว ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.55		
8. สายพันธุ์ที่เลี้ยง		
พื้นเมือง	4	1.8
แองโกลนูเบียน	4	1.8
บอร์	41	18.6
ลูกผสม	171	77.8
9. วิธีการผสมพันธุ์		
ใช้พ่อพันธุ์คุมฝูง	218	99.1
ทั้งใช้พ่อพันธุ์คุมฝูงและผสมเทียม	2	0.9
10. รูปแบบการเลี้ยงแพะ		
เลี้ยงแบบปล่อย	66	30.5
เลี้ยงแบบผสมผสานกับการปลูกพืชสวน	73	33.1
เลี้ยงแบบขังคอก	80	36.4
แบบอื่นๆ	-	-
11. จำนวนโรงเรือน (โรงเรือน)		
1 โรงเรือน	191	86.8
มากกว่า 1 โรงเรือน	29	13.2
สูงสุด 4 โรงเรือน ต่ำสุด 1 โรงเรือน		
เฉลี่ย 1.16 โรงเรือน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .46		
12. บรรจุแพะได้ (ตัว)		
ตั้งแต่ 50 ตัวลงมา	144	65.5
51-100 ตัว	57	25.9
มากกว่า 100 ตัวขึ้นไป	19	8.6
สูงสุด 200 ตัว ต่ำสุด 10 ตัว		
เฉลี่ย 61.32 ตัว ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 40.74		
13. ทุนในการสร้างโรงเรือน (บาท)		
ตั้งแต่ 50,000 บาทลงมา	16	7.3
50,001-100,000 บาท	179	81.4

การจัดการและการเลี้ยงแพะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มากกว่า 100,000 บาทขึ้นไป	25	11.4
สูงสุด 500,000 บาท ต่ำสุด 5,000 บาท		
เฉลี่ย 83,259.09 ตัว ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 56,462.14		
14. ลักษณะของโรงเรือน		
เป็นแบบโรงเรือนยกกระดานสูงจากพื้นดิน อากาศถ่ายเทได้สะดวก	212	96.3
เป็นโรงเรือนวางบนพื้นดินมีผนังกัน อากาศถ่ายเทได้สะดวก	6	2.7
เป็นโรงเรือนบนพื้นดินมีรั้วกันกันแพะกระโดด	2	1.0
15. ลักษณะการจัดแบ่งพื้นที่ในคอกเลี้ยงแพะ		
โรงเรือนแบบแยกเป็นคอกย่อยตามอายุและเพศ	145	65.9
โรงเรือนแบบไม่แบ่งเป็นคอกย่อย	75	34.1
16. การจัดการเลี้ยงดูลูกแพะ		
แบบหลังจากลูกแพะกินนมน้ำเหลืองแล้วให้ลูกแพะอยู่กับแม่น้อยที่สุดเพื่อให้แม่ผสมพันธุ์ใหม่	15	6.8
แบบปล่อยให้ลูกอยู่กับแม่จนอายุ 2 เดือนจึงหย่านม	76	34.5
แบบปล่อยให้ลูกอยู่กับแม่จนอายุ 3 เดือนจึงหย่านม	91	41.4
แบบให้ลูกแพะอยู่กับแม่แพะไปเรื่อยๆ จนกว่าแม่แพะจะท้องใหม่	38	17.3
17. โปรแกรมทำวัคซีน		
มี	194	88.2
ไม่มี	26	11.8
18. การใช้ยาปฏิชีวนะ		
มี	187	85.0
ไม่มี	33	15.0
19. การนำเอาสมุนไพรในท้องถิ่นมาใช้เป็นอาหารแพะ		
มี	157	71.4
ไม่มี	63	28.6
20. แหล่งอาหารหยาบ (แปลงหญ้าของตนเอง)		
ไม่มีแปลงหญ้าของตนเอง	12	5.5
1-3 ไร่	147	66.8
4-6 ไร่	34	15.5
7-10 ไร่	19	8.6
มากกว่า 10 ไร่ขึ้นไป	8	3.6
สูงสุด 60 ไร่ ต่ำสุด 1 ไร่		
เฉลี่ย 3.68 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.43		

การจัดการและการเลี้ยงแพะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
21. หญ้าหรือแหล่งอาหารหยาบเพียงพอหรือไม่		
ดี (เพียงพอตลอดปี)	154	70.0
ปานกลาง (มีใช้แต่ต้องใช้อย่างประหยัด)	62	28.2
ไม่ดี (ไม่เพียงพอ)	4	1.8
22. แพะกินอาหารหยาบต่อวัน		
ให้กินเต็มที่	143	65.0
ให้กินบางวัน	7	3.2
ให้กินทุกวันแต่จำกัดปริมาณ	70	31.8
23. การสำรองเสบียงสัตว์ใช้ในฟาร์ม		
มี	183	83.2
ไม่มี	37	16.8
24. การผสมอาหารชั้นใช้เองในฟาร์ม		
มี	48	21.8
ไม่มี	172	78.2
25. การใช้วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาเป็นอาหารสัตว์		
ใช้	97	44.1
ไม่ใช้	123	55.9
26. การใช้อาหารชั้นเลี้ยงแพะ		
ใช้	110	50.0
ไม่ใช้	110	50.0
27. รูปแบบการให้กินอาหารชั้น		
ไม่ได้ให้อาหารชั้น	110	50.0
ให้อาหารผสมสำเร็จ (TMR)	19	8.6
แยกให้อาหารชั้นและตัดหญ้าให้กิน	24	10.9
ให้อาหารชั้นและปล่อยแพะเล็ม	67	30.5
28. ระดับโปรตีนในอาหารชั้น		
ไม่ได้ให้อาหารชั้น	110	50.0
16-18% สำหรับแม่แพะและ 18-20% สำหรับลูกแพะ	20	9.1
16-18% สำหรับแพะทุกขนาด	20	9.1
18-20% สำหรับแพะทุกขนาด	15	6.8
ไม่ทราบปริมาณโปรตีน	55	25.0
29. แหล่งน้ำในการเลี้ยงแพะ		
น้ำประปา	126	57.3
น้ำฝน	10	4.5
น้ำบาดาล	35	15.9
สระ/บ่อ	49	22.3

การจัดการและการเลี้ยงแพะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
30. แหล่งน้ำเพียงพอตลอดทั้งปีหรือไม่		
เพียงพอ	193	87.7
ไม่เพียงพอ	27	12.3
31. การรวมกลุ่มเกษตรกร		
มี	220	100
ไม่มี	-	-
32. เครื่องจักรกลการเกษตรที่ใช้ในฟาร์ม*		
เครื่องตัดหญ้า	146	66.4
เครื่องสับหญ้า	112	50.9
รถไถเดินตาม	65	21.5
ไม่มีเครื่องจักรกล	25	11.4
33. เครื่องจักรกลการเกษตรที่ต้องการนำมาใช้ในฟาร์ม*		
เครื่องตัดหญ้า	74	33.6
เครื่องสับหญ้า	108	49.1
เครื่องอัดหญ้าก้อน	180	81.8
รถไถเดินตาม	155	70.4
34. คอกแพะพักป่วยแยกออกจากฟาร์ม		
มี	180	81.8
ไม่มี	40	18.2
35. คอกกักแพะก่อนนำแพะใหม่เข้าฟาร์ม		
มี	136	61.8
ไม่มี	84	38.2

หมายเหตุ : * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

การตลาดและการจัดจำหน่าย

ด้านการตลาดและจัดจำหน่ายแพะ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เริ่มต้นเลี้ยงแพะ จึงยังไม่มีจำหน่ายแพะ คิดเป็นร้อยละ 77.4 ส่วนที่มีการจำหน่าย คิดเป็นร้อยละ 22.6 โดยจำหน่ายภายในจังหวัด คิดเป็นร้อยละ 19.1 และจำหน่ายนอกจังหวัด คิดเป็นร้อยละ 11.8 โดยจำหน่ายได้ราคา 110 บาทต่อกิโลกรัม การกำหนดราคาโดย ผู้ซื้อและผู้ขายตกลงราคาร่วมกัน คิดเป็นร้อยละ 22.6 และโดยเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 12.3

ส่วนวิธีจำหน่ายแพะ พบว่า เกษตรกรมีการจำหน่ายแพะเป็นตัว คิดเป็นร้อยละ 8.6 โดยจำหน่ายตัวละ 2,500-5,000 บาท และจำหน่ายแบบการซังน้ำหนัก คิดเป็นร้อยละ 22.6 จำหน่ายในราคา 100-110 บาทต่อกิโลกรัม ลักษณะการจำหน่ายแพะ เกษตรกรจำหน่ายทั้งสองแบบทั้งโดยตรงและพ่อค้าคนกลาง คิดเป็นร้อยละ 22.6 ราคาแพะที่จำหน่ายกรณีซังเป็นกิโลกรัมละ 110 บาท คิดเป็นร้อยละ 18.2 และจำหน่ายกิโลกรัมละ 100 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.55

การกำหนดราคาเนื้อแพะ พบว่า เกษตรกรทุกคนให้ข้อมูลเห็นด้วยว่าราคาจะขึ้นลงตามฤดูกาล คิดเป็นร้อยละ 22.6 โดยช่วงเวลาที่แพะมีราคาสูง ประมาณเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนธันวาคม และช่วงที่เนื้อแพะราคาต่ำอยู่ช่วงประมาณ เดือนมีนาคม ถึงเดือนเมษายน

ส่วนการจำหน่ายแพะ พบว่า เกษตรกรจำหน่ายพ่อแม่พันธุ์ คิดเป็นร้อยละ 4.1 โดยพ่อพันธุ์จำหน่ายในราคา 8,000-10,000 บาท มีช่วงอายุที่จำหน่ายประมาณ 2 ปี ส่วนแม่พันธุ์ จำหน่ายในราคา 5,000-6,000

บาท ช่วงอายุจำหน่ายประมาณ 1 ปี การจำหน่ายแพะเนื้อขุน เกษตรกรจำหน่ายแพะเนื้อขุน คิดเป็นร้อยละ 20.45 โดยจำหน่ายแพะขุนตัวผู้ ราคา กิโลกรัมละ 110 บาท ช่วงอายุจำหน่ายประมาณ 6-8 เดือน การจำหน่ายพ่อแม่พันธุ์แพะเนื้อปลดระวาง เกษตรกรจำหน่าย คิดเป็นร้อยละ 5 โดยพ่อแม่พันธุ์ปลดระวาง ราคาจำหน่าย กิโลกรัมละ 70-80 บาท แม่พันธุ์ปลดระวาง ราคาจำหน่าย กิโลกรัมละ 60 บาท อายุที่จำหน่ายเกิน 5 ปี และการจำหน่ายลูกแพะ เกษตรกรจำหน่ายลูกแพะ คิดเป็นร้อยละ 14.5 ลูกแพะเพศผู้และลูกแพะเพศเมียจำหน่ายกิโลกรัมละ 100 บาท โดยช่วงอายุที่จำหน่ายประมาณ 3-4 เดือน

ตารางที่ 5 แสดงจำนวน ร้อยละ ของการตลาดและการจัดจำหน่าย (n=220)

การตลาดและการจัดจำหน่าย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. การจำหน่ายแพะ*		
ยังไม่ได้จำหน่ายแพะ	170	77.4
จำหน่ายแพะภายในจังหวัด	42	19.1
จำหน่ายแพะภายนอกจังหวัด	26	11.8
2. ผู้ที่กำหนดราคาแพะ*		
ยังไม่ได้จำหน่ายแพะ	170	77.4
เกษตรกร	27	12.3
ผู้ซื้อ/ผู้ขายตกลงร่วมกัน	50	22.6
3. วิธีการจำหน่ายแพะ*		
ยังไม่ได้จำหน่ายแพะ	170	77.4
ขายเป็นตัว	19	8.6
ซั่งน้ำหนัก	50	22.6
4. ลักษณะการจำหน่ายแพะ		
ยังไม่ได้จำหน่ายแพะ	170	77.4
จำหน่ายทั้งโดยตรงและพ่อค้าคนกลาง	50	22.6
5. ราคาแพะที่จำหน่ายต่อกิโลกรัม		
ยังไม่ได้จำหน่ายแพะ	170	77.4
100 บาท	10	4.4
110 บาท	40	18.2
6. ราคาแพะขึ้นลงตามฤดูกาลใช่หรือไม่		
ยังไม่ได้จำหน่ายแพะ	170	77.4
ใช่	50	22.6
7. การจำหน่ายพ่อแม่พันธุ์		
จำหน่ายพ่อแม่พันธุ์	9	4.1
ไม่ได้จำหน่ายพ่อแม่พันธุ์	211	95.9

ตารางที่ 5 แสดงจำนวน ร้อยละ ของการตลาดและการจัดจำหน่าย (ต่อ)

(n=220)

การตลาดและการจัดจำหน่าย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
8. การจำหน่ายแพะเนื้อขุน		
จำหน่ายแพะเนื้อขุน	45	20.4
ไม่ได้จำหน่ายแพะเนื้อขุน	175	79.6
9. การจำหน่ายพ่อแม่พันธุ์แพะเนื้อปลดระวาง		
จำหน่ายพ่อแม่พันธุ์แพะเนื้อปลดระวาง	11	5.0
ไม่ได้จำหน่ายพ่อแม่พันธุ์แพะเนื้อปลดระวาง	209	95.0
10. การจำหน่ายลูกแพะเนื้อ		
จำหน่ายลูกแพะเนื้อ	32	14.5
ไม่ได้จำหน่ายลูกแพะเนื้อ	188	85.5

หมายเหตุ : * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงแพะ

ในส่วนของปัญหาอุปสรรคในการเลี้ยงแพะ พบว่า เกษตรกรประสบปัญหาด้านต่างๆ ดังนี้ ปัญหาด้านการเลี้ยงและการจัดการแพะ คิดเป็นร้อยละ 53.2 ปัญหาด้านพันธุ์แพะ คิดเป็นร้อยละ 30 ปัญหาด้านคุณภาพ ปริมาณอาหารของแพะ คิดเป็นร้อยละ 33.6 ปัญหาด้านราคาของอาหารเลี้ยงแพะ ประสบปัญหาเรื่องราคาอาหารแพง คิดเป็นร้อยละ 31.4 ปัญหาด้านการขาดองค์ความรู้เรื่องการจัดการอาหารเลี้ยงแพะ คิดเป็นร้อยละ 56.8 ปัญหาด้านราคาแพะ คิดเป็นร้อยละ 38.6 ปัญหาด้านเงินลงทุนในการเลี้ยงแพะ คิดเป็นร้อยละ 75 ปัญหาด้านคุณภาพวัคซีนและเวชภัณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 26.4 ปัญหาด้านโรงเรือนและอุปกรณ์การเลี้ยงแพะ คิดเป็นร้อยละ 32.3 ปัญหาด้านการสุขภาพและการป้องกันโรค คิดเป็นร้อยละ 29.1 ปัญหาด้านแรงงานสำหรับงานฟาร์ม คิดเป็นร้อยละ 16.8 ปัญหาด้านระยะเวลาการจำหน่ายแพะ คิดเป็นร้อยละ 15.5 ปัญหาด้านกลิ่นมูลแพะไปรบกวนชุมชนที่อยู่ใกล้ฟาร์ม คิดเป็นร้อยละ 0.5 และปัญหาด้านช่องทางการจำหน่ายแพะ คิดเป็นร้อยละ 19.1

ตารางที่ 6 แสดงจำนวน ร้อยละ ของปัญหาอุปสรรคในการเลี้ยงแพะ (n=220)

ปัญหาอุปสรรคในการเลี้ยงแพะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ปัญหาด้านการเลี้ยงและการจัดการแพะ		
มี	177	53.2
ไม่มี	103	46.8
2. ปัญหาด้านพันธุ์แพะ		
มี	66	30.0
ไม่มี	154	70.0
3. ปัญหาด้านคุณภาพ ปริมาณ อาหารของแพะ		
มี	74	33.6
ไม่มี	146	66.4
4. ปัญหาด้านราคาของอาหารเลี้ยงแพะ		
มี	69	31.4
ไม่มี	151	68.6

ตารางที่ 6 แสดงจำนวน ร้อยละ ของปัญหาอุปสรรคในการเลี้ยงแพะ (ต่อ) (n=220)

ปัญหาอุปสรรคในการเลี้ยงแพะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5. ปัญหาด้านการขาดองค์ความรู้เรื่องการจัดการอาหารเลี้ยงแพะ		
มี	125	56.8
ไม่มี	95	43.2
6. ปัญหาด้านราคาแพะ		
มี	85	38.6
ไม่มี	135	61.4
7. ปัญหาด้านเงินลงทุนในการเลี้ยงแพะ		
มี	165	75.0
ไม่มี	55	25.0
8. ปัญหาด้านคุณภาพวัคซีนและเวชภัณฑ์		
มี	58	26.4
ไม่มี	162	73.6
9. ปัญหาด้านโรงเรือนและอุปกรณ์การเลี้ยงแพะ		
มี	71	32.3
ไม่มี	149	67.7
10. ปัญหาด้านการสุขาภิบาลและการป้องกันโรค		
มี	64	29.1
ไม่มี	156	70.9
11. ปัญหาด้านแรงงานสำหรับงานฟาร์ม		
มี	37	16.8
ไม่มี	183	83.2
12. ปัญหาด้านระยะเวลาการจำหน่ายแพะ		
มี	34	15.5
ไม่มี	186	84.5
13. ปัญหาด้านกลิ่นมูลแพะไปรบกวนชุมชนที่อยู่ใกล้ฟาร์ม		
มี	1	.5
ไม่มี	219	95.5
14. ปัญหาด้านช่องทางการจำหน่ายแพะ		
มี	42	19.1
ไม่มี	178	80.9

การศึกษารูปแบบการเลี้ยงและการตลาดแพะเนื้อโครงการแพะ-แกะล้านนา โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยการสนทนากับกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการแพะ-แกะล้านนา ในแต่ละจังหวัดในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูนและลำปาง โดยผู้วิจัยจะเริ่มต้นชี้แจงถึงขั้นตอน และวัตถุประสงค์ของการสนทนากลุ่ม รวมถึงผลที่คาดว่าจะได้รับการสนทนากลุ่ม โดยให้ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ ผลของการสนทนากลุ่ม ดังนี้

1. ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานโครงการแพะ-แกะล้านนา และการชำระเงินคืนกองทุนส่งเสริมเกษตรกร

จากการสนทนาและการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจมากต่อการเข้าร่วมโครงการแพะ-แกะล้านนา การเลี้ยงแพะเนื้อในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง เป็นสัตว์เศรษฐกิจตัวใหม่ที่ยังไม่มีผู้เลี้ยงมากมาย ทำให้ได้รับความสนใจจากเกษตรกรทั่วไปและผู้บริโภค มีการติดต่อเข้ามาซื้อแพะเพื่อนำไปบริโภคและนำไปเลี้ยงเป็นอาชีพเสริมของเกษตรกรรายอื่น ๆ ทำให้มีรายได้จากการจำหน่ายแพะ และจำหน่ายมูลแพะให้กับเกษตรกรกลุ่มผู้ปลูกพืชไร่ พืชสวน ในราคา 35 บาทต่อกระสอบ ทำให้มีรายได้เข้ามาในฟาร์ม สร้างความมั่นใจที่จะสามารถจะชำระเงินคืนกองทุนส่งเสริมเกษตรกรได้ตามเงื่อนไขของโครงการฯ รวมถึงเกษตรกรบางกลุ่มได้ร่วมตัวกันทำโครงการกู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส.) เพิ่มเติม เพื่อนำเงินมาซื้อแพะเพิ่มเติม และขยายกำลังให้เพียงพอกับความต้องการขอตลาด รวมถึงก่อสร้างโรงเรือนเพิ่มรองรับกับจำนวนแพะที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคต

2. การจัดการด้านอาหารเลี้ยงแพะ

จากการสนทนาและการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มเกษตรกร พบว่า เกษตรกรทุกคนมีแปลงหญ้าเป็นของตัวเอง โดยมีการปลูกหญ้าแพงโกลา เนเปียร์ และปลูกกระถินไว้บางส่วน เพื่อเป็นอาหารเสริมให้กับแพะ รวมทั้งการใช้วัสดุเหลือใช้จากการเกษตร เช่น ต้นข้าวโพดหวาน เปลือกข้าวโพดแห้ง ผีเสื้อเหลือ ข้าวโพดหน้าไม้ เป็นต้น นำมาเสริมให้กับแพะ เนื่องจากปริมาณอาหารหยาบที่มีอยู่ไม่เพียงพอ ประสบปัญหาการขาดแคลนในช่วงฤดูแล้ง และมีคุณภาพต่ำ เกษตรกรไม่ได้มีการเก็บสำรองเสบียงอาหารสัตว์ไว้ใช้ในยามที่ขาดแคลน ต้องหาอาหารหยาบจากพื้นที่สาธารณะ โดยจะเป็นหญ้าและกระถินเป็นหลัก

3. รูปแบบการตลาดแพะเนื้อของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการแพะ-แกะล้านนา

จากการสนทนาและการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มเกษตรกร พบว่า เกษตรกรเลี้ยงเพื่อจำหน่ายเป็นหลัก ซึ่งในช่วงที่ผ่านมาจำหน่ายออกไปไม่มาก เนื่องจากเป็นช่วงเริ่มต้นโครงการฯ และเกษตรกรต้องการที่จะคัดเลือกแพะไว้เป็นพ่อแม่พันธุ์ เพื่อเพิ่มจำนวนแพะในฟาร์มให้มากขึ้น ส่วนแพะที่จำหน่ายมีทั้งพ่อแม่พันธุ์ แพะขุน ลูกแพะ และแพะปลดระวาง ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นแพะที่เกษตรกรเลี้ยงไว้ก่อนที่จะเข้าร่วมโครงการ โดยเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ในอำเภอฝางและอำเภอไชยปราการ สามารถจำหน่ายแพะเนื้อได้ในราคา 150 บาทต่อกิโลกรัม ให้กับคนมุสลิมและคนจีนในพื้นที่ นิยมซื้อแพะเพศผู้ขนาดใหญ่ เพื่อนำไปประกอบอาหารและประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ส่วนกลุ่มเกษตรกรในอำเภอสันป่าตอง ดอยหล่อ จอมทอง และแม่แจ่ม จำหน่ายให้กับกลุ่มชนเผ่า ในราคา 3,000 บาท ขนาดน้ำหนัก 10-15 กิโลกรัม เพื่อใช้ในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ส่วนการชำแหละแพะเพื่อจำหน่ายในพื้นที่ ยังไม่เชิงจำหน่ายเนื้อแพะที่ชัดเจน

การจำหน่ายแพะส่วนใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และลำปาง เป็นการจำหน่ายแพะให้กับพ่อค้าในพื้นที่และต่างพื้นที่ เป็นการจำหน่ายแพะมีชีวิตในขนาดน้ำหนักไม่เกิน 30 กิโลกรัม ราคา 130-135 บาทต่อ

กิโลกรัม ขนาดน้ำหนักเกิน 30 กิโลกรัมขึ้นไป ราคา 80-100 บาทต่อกิโลกรัม ตามสภาพของแพะ สำหรับแพะ ปลดระวาง เป็นแพะที่เกษตรกรเลี้ยงไว้ก่อนที่จะเข้าร่วมโครงการฯ จำหน่ายได้ในราคา 80 บาทต่อกิโลกรัม

2. ความต้องการรับการสนับสนุนในด้านต่างๆ จากหน่วยงานภาครัฐ

จากการสนทนากับกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง ถึงความต้องการรับการสนับสนุนปัจจัยต่างๆ จากหน่วยงานภาครัฐ สรุปได้ดังนี้

1. ต้องการฝึกอบรม เรื่อง การเลี้ยงและการจัดการฟาร์มแพะ การจัดการด้านสุขภาพแพะ และการจัดการด้านอาหารเลี้ยงแพะ และการลดต้นทุนในการเลี้ยงแพะ โดยใช้วัสดุคดบในท้องถิ่นที่มีความหลากหลาย เช่น กระจิน ใบหน่อน วัสดุเหลือใช้จากการเกษตร เป็นต้น นำมาเลี้ยงแพะ และผสมอาหารใช้เองในฟาร์ม
2. ขอรับการสนับสนุนพ่อพันธุ์สายพันธุ์แท้ เพื่อยกระดับสายเลือดภายในฟาร์ม
3. ขอรับการสนับสนุนเครื่องจักรกล เช่น เครื่องอัดหญ้า เครื่องสับหญ้า เครื่องผสมอาหาร ทีเอ็มอาร์ (TMR) เป็นต้น
4. ความต้องการเสบียงอาหารสัตว์ เนื่องจากเข้าช่วงฤดูแล้ง พืชอาหารสัตว์ที่จะนำมาเลี้ยงแพะไม่เพียงพอและไม่มีคุณภาพ
5. การสนับสนุนยาและเวชภัณฑ์ ในการจัดการด้านสุขภาพแพะ หรือการจัดตั้งกองทุนยาสัตว์ เพื่อลดต้นทุนในการผลิต

สรุปผล

การศึกษาเรื่อง การศึกษารูปแบบการเลี้ยงและการตลาดแพะเนื้อโครงการแพะ-แกะล้านนา โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารูปแบบการเลี้ยงและการตลาดของแพะเนื้อของเกษตรกรโครงการแพะ-แกะล้านนา ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการแพะ-แกะล้านนา จำนวน 220 ราย โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

ด้านข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการแพะ-แกะล้านนา พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 76.40 มีอายุเฉลี่ย 50.10 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 25.90 เกษตรกรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 99.10 โดยมีสมาชิกในครอบครัว 3-4 คน ร้อยละ 50.00 สามารถช่วยงานในฟาร์มแพะได้ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 39.50 อาชีพหลักของเกษตรกรคือ ทำฟาร์มเลี้ยงแพะ คิดเป็นร้อยละ 36.80 รองลงมาคือ ทำสวน ร้อยละ 34.50

ด้านการจัดการและการเลี้ยงแพะ

จากการศึกษาด้านการจัดการและการเลี้ยงแพะ พบว่าเกษตรกรมีประสบการณ์เลี้ยงแพะ 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 77.3 โดยมีวัตถุประสงค์ในการเลี้ยงเพื่อจำหน่ายถึงร้อยละ 96.40 เป็นการเลี้ยงแพะเนื้อถึงร้อยละ 94.10 เป็นการเลี้ยงแบบผสมผสาน คิดเป็นร้อยละ 53.20 โดยเลี้ยงเพื่อผลิตลูก ขุนชาย และเลี้ยงเพื่อจำหน่ายพันธุ์แพะ มีการถือครองที่ดินของตนเอง 1-5 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 50.50 เฉลี่ยคนละ 7.84 ไร่

ฟาร์มแพะของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีแพะที่เลี้ยงไว้ จำนวน 21-30 ตัว มากที่สุดถึงร้อยละ 64.10 เลี้ยงแพะเฉลี่ย 30.46 ตัว มีพ่อพันธุ์ จำนวน 1 ตัว คิดเป็นร้อยละ 82.70 มีพ่อพันธุ์เฉลี่ย 1.28 ตัว มีแม่พันธุ์ จำนวน 11-20 ตัว คิดเป็นร้อยละ 78.70 มีแม่พันธุ์เฉลี่ย 23.35 ตัว ในส่วนของการเลี้ยงแพะขุน เฉลี่ย 1.77 ตัว ไม่มีการเลี้ยงแพะขุนถึงร้อยละ 80.90 เนื่องจากแพะที่รับจากโครงการเริ่มคลอด เกษตรกรมีการเลี้ยงลูกแพะ จำนวน 1-5 ตัว คิดเป็นร้อยละ 38.20 มีมากกว่า 20 ตัวขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 4.10 เฉลี่ยเกษตรกรมีเลี้ยงลูกแพะในฟาร์ม จำนวน 5.56 ตัว และเกษตรกรยังไม่มียแพะทดแทนถึงร้อยละ 96.20 สายพันธุ์แพะที่เกษตรกรเลี้ยงเป็นสายพันธุ์ลูกผสม คิดเป็นร้อยละ 77.8 สายพันธุ์บอร์ คิดเป็นร้อยละ 18.60 แองโกลนูเบียน คิดเป็นร้อยละ 1.80 และสายพันธุ์พื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ 1.88 ใช้พ่อพันธุ์คุมฝูง คิดเป็นร้อยละ 99.00 โดยมีการเลี้ยงแบบขังคอก คิดเป็นร้อยละ 36.40 แบบผสมผสานกับการปลุกพืชสวน คิดเป็นร้อยละ 33.2 และการเลี้ยงปล่อย คิดเป็นร้อยละ 23.20

ในส่วนของโรงเรือนเลี้ยงแพะ เกษตรกรมีโรงเรือนเลี้ยงแพะ จำนวน 1 โรงเรือน คิดเป็นร้อยละ 86.8 เกษตรกรมีโรงเรือนสูงสุด จำนวน 4 โรงเรือน สามารถเลี้ยงแพะได้ต่ำกว่า 50 ตัว คิดเป็นร้อยละ 65.50 เฉลี่ยโรงเรือนละ 61.32 ตัว ใช้ทุนในการก่อสร้างโรงเรือน จำนวน 50,000-100,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 81.40 ใช้ทุนในการก่อสร้างโรงเรือนเฉลี่ย 83,259.09 บาท เป็นโรงเรือนแบบยกระดับสูงจากพื้นดิน อากาศถ่ายเทได้สะดวก คิดเป็นร้อยละ 96.30 ซึ่งเป็นโรงเรือนแบบแยกเป็นคอกแบ่งตามอายุและเพศ คิดเป็นร้อยละ 65.90 ส่วนการเลี้ยงลูกแพะจะเป็นแบบปล่อยให้ลูกอยู่กับแม่จนอายุ 3 เดือน จึงหย่านม คิดเป็นร้อยละ 41.40 เกษตรกรมีการทำวัคซีนป้องกันโรค คิดเป็นร้อยละ 88.20 มีการสร้างคอกแพะป่วยแยกออกจากโรงเรือน คิดเป็นร้อยละ 81.80 และมีคอกพักสัตว์ก่อนนำแพะให้เข้ามาเลี้ยงในฟาร์ม คิดเป็นร้อยละ 61.80 โดยแหล่งน้ำที่ใช้ในการเลี้ยงแพะมีปริมาณเพียงพอตลอดทั้งปี คิดเป็นร้อยละ 87.70 เป็นการใช้น้ำประปามากที่สุดร้อยละ 57.30 รองลงมาได้แก่ สระและบ่อน้ำ น้ำบาดาล และน้ำฝนตามธรรมชาติ

การจัดการด้านอาหารเลี้ยงแพะเนื้อ เกษตรกรมีการนำกระถินให้แพะกิน คิดเป็นร้อยละ 71.40 เป็นการให้อาหารหยาบมากกว่าอาหารข้น คิดเป็นร้อยละ 95.80 โดยแหล่งอาหารหยาบจะเป็นแปลงปลูกหญ้าของตนเอง จำนวน 1-3 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 66.80 เกษตรกรมีแปลงหญ้าเฉลี่ย 3.68 ไร่ ซึ่งพืชอาหารสัตว์ที่ปลูกได้แก่ หญ้าเนเปียร์ ปากช่อง 1 หญ้าแพรงโกล่า เป็นต้น การจัดการแปลงหญ้าใช้วิธีตัดให้กิน และปล่อยแพะเล็ม แหล่งน้ำที่ใช้ในการจัดการแปลงหญ้ามาจากน้ำประปา น้ำบาดาล สระน้ำ บ่อน้ำ และน้ำฝนธรรมชาติ เกษตรกรมีปริมาณอาหารหยาบที่ให้สำหรับเลี้ยงแพะเพียงพอตลอดทั้งปี คิดเป็นร้อยละ 70.00 ให้แพะกินอาหารหยาบต่อวันแบบเต็มที่ คิดเป็นร้อยละ 65.00 มีการเก็บสำรองเสบียงอาหารสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 83.20 และมีการนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเป็นอาหารสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 44.10 ในส่วนของอาหารข้น เกษตรกรผสมอาหารข้นใช้เอง คิดเป็นร้อยละ 21.80 เป็นการใช้อาหารข้นเลี้ยงแพะ คิดเป็นร้อยละ 50.00 โดยมีรูปแบบการให้อาหารข้นและปล่อยแพะเล็ม คิดเป็นร้อยละ 30.50 แบบแยกให้อาหารข้นและตัดหญ้าให้กิน คิดเป็นร้อยละ 10.90 และแบบให้อาหารผสมสำเร็จรูป (TMR) คิดเป็นร้อยละ 8.60 สำหรับอาหารขั้วมีให้ระดับโปรตีน 16-18% ใช้สำหรับเลี้ยงแม่แพะ ระดับโปรตีน 18-20% สำหรับลูกแพะ คิดเป็นร้อยละ 9.10 ระดับโปรตีน 16-18% สำหรับแพะทุกขนาด คิดเป็นร้อยละ 9.10 ระดับโปรตีน 18-20% สำหรับแพะทุกขนาด คิดเป็นร้อยละ 6.8 และไม่ทราบระดับโปรตีน คิดเป็นร้อยละ 25.00 และร้อยละ 50.00 ไม่มีการใช้อาหารข้นในการเลี้ยงแพะ

เกษตรกรมีการรวมกลุ่มกันเลี้ยงแพะ มีการใช้เครื่องจักรกลในฟาร์ม ได้แก่ เครื่องตัดหญ้า คิดเป็นร้อยละ 66.4 เครื่องสับหญ้า คิดเป็นร้อยละ 50.9 รถไถเดินตาม คิดเป็นร้อยละ 29.50 ส่วนเครื่องจักรที่เกษตรกรมีความต้องการนำมาใช้ในฟาร์มมากที่สุด คือ เครื่องอัดหญ้าก้อน คิดเป็นร้อยละ 81.80 รถไถเดินตาม คิดเป็นร้อยละ 75.50 เครื่องสับหญ้า คิดเป็นร้อยละ 49.10 และเครื่องตัดหญ้า คิดเป็นร้อยละ 33.60

การตลาดและการจัดจำหน่ายแพะเนื้อ

ในส่วนของตลาดและการจัดจำหน่ายแพะเนื้อ ในโครงการแพะ-แกะล้านนา ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ เนื่องจากเป็นช่วงเริ่มต้นเลี้ยงและกำลังขยายฟาร์ม เพื่อให้มีจำนวนแพะที่มากขึ้น เกษตรกรส่วนใหญ่จึงยังไม่จำหน่ายแพะออกไป มีจำหน่ายออกไป คิดเป็นร้อยละ 22.60 เป็นการจำหน่ายในจังหวัดและนอกจังหวัด ร้อยละ 19.10, 11.8 ตามลำดับ ในราคา 110 บาทต่อกิโลกรัม โดยเป็นการตกลงราคาร่วมกันระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย คิดเป็นร้อยละ 22.60 และเกษตรกรกำหนดราคาเอง คิดเป็นร้อยละ 12.30

วิธีการจำหน่ายแพะ เกษตรกรมีการจำหน่ายแพะหน้าฟาร์มเป็นตัวในราคา 2,500-5,000 บาท ตามขนาดและช่วงอายุ คิดเป็นร้อยละ 8.60 การจำหน่ายแบบซังน้ำหนักในราคากิโลกรัมละ 100-110 บาทต่อกิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 22.60 และมีการจำหน่ายทั้งสองรูปแบบ คิดเป็นร้อยละ 22.60 โดยจำหน่ายได้ราคา 110 บาทต่อกิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 18.20 จำหน่ายได้ 100 บาทต่อกิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 4.55 เกษตรกรมีการจำหน่ายพ่อแม่พันธุ์ คิดเป็นร้อยละ 4.10 โดยพ่อพันธุ์ที่จำหน่ายอายุประมาณ 2 ปี ในราคา 8,000-10,000 บาท และแม่พันธุ์อายุประมาณ 1 ปี ในราคา 6,000 บาท เกษตรกรมีการจำหน่ายพ่อพันธุ์ปลดระวางจะจำหน่ายในราคา 70-80 บาทต่อกิโลกรัม แม่พันธุ์ปลดระวางในราคา 60 บาทต่อกิโลกรัม ในอายุที่เกิน 5 ปีขึ้นไป ส่วนแพะขุน เกษตรกรจำหน่ายในราคา 110

บาทต่อกิโลกรัม เป็นแพะเพศผู้ อายุประมาณ 6-8 เดือน และจำหน่ายลูกแพะทั้งเพศผู้และเพศเมีย อายุประมาณ 3-4 เดือน ในราคา 100 บาทต่อกิโลกรัม

ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงแพะเนื้อ

เกษตรกรประสบปัญหาด้านเงินลงทุนในการเลี้ยงแพะ คิดเป็นร้อยละ 75.00 รองลงมาเป็นปัญหาด้านการขาดองค์ความรู้เรื่องการจัดการอาหารเลี้ยงแพะ คิดเป็นร้อยละ 56.80 ด้านการเลี้ยงและการจัดการแพะ คิดเป็นร้อยละ 53.20 ด้านราคาแพะ คิดเป็นร้อยละ 38.60 ด้านคุณภาพ ปริมาณ ของอาหารเลี้ยงแพะ คิดเป็นร้อยละ 33.60 ด้านโรงเรือนและอุปกรณ์การเลี้ยงแพะ คิดเป็นร้อยละ 32.30 ด้านราคาอาหารเลี้ยงแพะ เนื่องจากราคาอาหารแพง คิดเป็นร้อยละ 31.40 ด้านพันธุ์แพะ คิดเป็นร้อยละ 30.00 ด้านการสุขภาพและการป้องกันโรค คิดเป็นร้อยละ 29.10 ด้านคุณภาพวัคซีนและเวชภัณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 26.40 ปัญหาเรื่องช่องทางการจำหน่ายแพะ คิดเป็นร้อยละ 19.10 ด้านแรงงานสำหรับงานฟาร์ม คิดเป็นร้อยละ 16.80 ด้านระยะเวลาการจำหน่ายแพะ คิดเป็นร้อยละ 15.50 และด้านกลิ่นมูลแพะไปรบกวนชุมชนที่อยู่ใกล้ฟาร์ม คิดเป็นร้อยละ 0.50

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การศึกษารูปแบบการเลี้ยงและการตลาดแพะเนื้อโครงการแพะ-แกะล้านนา ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะจากงานวิจัยเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเลี้ยงและการตลาดแพะเนื้อของเกษตรกร ดังนี้

1. อบรมทบทวนองค์ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงแพะทั้งระบบ ศึกษาดูงานจากฟาร์มที่ประสบผลสำเร็จ

2. ควรส่งเสริมและพัฒนาปัจจัยพื้นฐานการผลิตให้กับเกษตรกร เช่น ส่งเสริมการปลูกพืชอาหารสัตว์ให้เพียงพอและมีคุณภาพที่ดี ส่งเสริมการนำวัตถุดิบและวัสดุเหลือใช้จากการเกษตรในท้องถิ่นมาทำอาหารเลี้ยงแพะเพื่อลดต้นทุน การสำรองเสบียงพืชอาหารสัตว์ไว้ใช้ในยามขาดแคลน และการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในฟาร์มแพะ เพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตให้กับเกษตรกร ได้แก่ เครื่องผสมอาหารที่เอ็มอาร์ (TMR) เครื่องอัดหญ้าก้อน เครื่องหั่นสับอาหารหยาบ เทคนิคการผสมเทียม เป็นต้น

3. ควรมีการผลักดันให้เกษตรกรเข้าสู่ระบบมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) และการขอรับรองเป็นฟาร์มปลอดโรคระบาดในแพะ เพื่อเพิ่มโอกาสในการแข่งขันและสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภค รวมถึงลดความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับฟาร์มของเกษตรกรเอง

4. ส่งเสริมการร่วมกลุ่มกันจำหน่ายแพะ เพื่อกำหนดราคากลางและเพิ่มอำนาจในการต่อรอง

5. ส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากแพะให้มีความหลากหลาย เป็นการเพิ่มมูลค่าและรายได้ให้กับ

เกษตรกร

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาต้นทุนในการผลิตแพะเนื้อในโครงการแพะ-แกะล้านนา

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จต่อการดำเนินโครงการแพะ-แกะล้านนา

กรมปศุสัตว์. 2548. การผลิตและการตลาดแพะเนื้อภาคกลาง. จัดทำโดยกลุ่มวิจัยเศรษฐกิจ การปศุสัตว์ สำนักพัฒนาการปศุสัตว์และถ่ายทอดเทคโนโลยี. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. กรุงเทพฯ

กรมปศุสัตว์. 2563. สถิติและข้อมูลด้านปศุสัตว์. ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ .กรุงเทพฯ.

กรมปศุสัตว์. 2562. คู่มือการเลี้ยงแพะ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กองส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์. กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ .กรุงเทพฯ.

กรมปศุสัตว์. 2564. แพะพื้นเมือง. กลุ่มวิจัยและพัฒนาความหลากหลายทางชีวภาพ สำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์, กรมปศุสัตว์, แหล่งสืบค้น: <http://biodiversity.dld.go.th/th/e-learning-สัตว์พื้นเมืองประจำถิ่น/แพะพื้นเมือง.html>. 2 มกราคม 2564

จันทนา บุญศิริ และ วาณี ศิลปะสาระทเอก. 2548. การศึกษาสภาพการเลี้ยงและวิถี การตลาดแพะในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.

ชูตา แก้วละเอียด. 2558. การพัฒนาการตลาดแพะเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ เลี้ยงแพะในจังหวัดสงขลา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

ปริญญา เฉิดโถม, กนกพร ภาคิฉาย, อุไรวรรณ อินทศร และ ปราโมทย์ เพชรศรี. 2558. แนวโน้มการบริโภคเนื้อแพะและแกะ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. วารสาร ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. ปีที่ 21. ฉบับที่ 1.

นิรุจน์ พันธุ์ศรี และ พิสมัย พงษ์วัน. 2561. ปัจจัยที่มีผลต่อการขยายตัวของ การเลี้ยงแพะใน พื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดบุรีรัมย์

พชนี ขนิษฐวงศ์ และ มานะ อ่อนคล้าย .2550. ความต้องการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อของ เกษตรกร :กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดระยอง. วารสารสำนักสุขศาสตร์สัตว์และสุขอนามัยที่ 2.จังหวัด ฉะเชิงเทรา. หน้า 44

ร่างยุทธศาสตร์แพะ 2560-2564. กองส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์. กรมปศุสัตว์. กระทรวง เกษตรและสหกรณ์.กรุงเทพฯ.

วาณี ศิลปะสาระทเอก และ ประทุม มะลิเครือ. 2559. การประเมินผลกิจกรรมส่งเสริมการเลี้ยง แพะ ภายใต้โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าสงวนแห่งชาติป่ากุยบุรี อันเนื่องมาจากพระราชดำริ. สำนักงาน ปศุสัตว์จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สมเกียรติ สายธนู. 2528. การเลี้ยงแพะ. ภาควิชาสัตวศาสตร์ คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหา วิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สุกัญญา ชูใจ และ คณະ. 2562. การศึกษากระบวนการฆ่า การชำแหละ คุณภาพซากของพะ เนื้อลูกผสมในพื้นที่จังหวัดกระบี่. คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.

สุรชน ต่างวิวัฒน์. (2546). การเลี้ยงแพะ. กรุงเทพมหานคร. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่ง ประเทศไทย.

สุวิทย์ อโนทัยสินทวี. (2562). คู่มือการเลี้ยงแพะ. กรุงเทพมหานคร. กลุ่มส่งเสริมและพัฒนา สัตว์เล็ก. กองส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์. กรมปศุสัตว์

สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร. (2557). เอกสารวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร เรื่องการศึกษา การตลาดแพะเนื้อ. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรุงเทพฯ.

โครงการแพะ-แกะ ล้านนา. 2562. กองส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์. กรมปศุสัตว์. กระทรวง เกษตรและสหกรณ์.กรุงเทพฯ.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

การศึกษาารูปแบบการเลี้ยงและวิธีการตลาดแพะเนื้อโครงการแพะ-แกะ ล้านนา

เลขที่แบบสอบถาม.....

วันที่สัมภาษณ์.....

แบบสำรวจนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจการเลี้ยงแพะและการตลาดแพะโครงการแพะ-แกะ ล้านนา ระยะที่ 1 และใช้ข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์สภาพการผลิตและการตลาดแพะโครงการแพะ-แกะ ล้านนา

ชื่อ-สกุลของเจ้าของฟาร์ม

.....

บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

หมายเลขโทรศัพท์.....

Email.....

(Facebook, Line).....

ที่ตั้งของฟาร์ม

.....

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

.....

แบบสอบถามนี้ประกอบด้วย 5 ส่วนดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 สภาพการเลี้ยงการผลิตแพะ

ส่วนที่ 3 การตลาดและการจัดจำหน่าย

ส่วนที่ 4 ปัญหาอุปสรรคในการเลี้ยงแพะ

ส่วนที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปด้าน

1. อายุ.....ปี
2. เพศ ( ) 1. ชาย ( ) 2. หญิง
3. ระดับการศึกษา
( ) 1. ประถมศึกษา ( ) 2. มัธยมศึกษาตอนต้น ( ) 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย
( ) 4. ปวส./อนุปริญญา ( ) 5.ปริญญาตรี ( ) 6. ปริญญาโท ( ) 7. อื่นๆ (ระบุ).....
4. ศาสนา
( ) 1. พุทธ ( ) 2. อิสลาม ( ) 3. คริสต์ ( ) 4. อื่นๆ (ระบุ).....
5. จำนวนสมาชิกในครอบครัว.....คนสามารถช่วยงานได้.....คน
6. อาชีพหลัก (ตอบเพียงข้อเดียว)
( ) 1. ทำสวน ระบุ..... ( ) 2. ค้าขาย ( ) 3. ทำฟาร์มเลี้ยงแพะ ( ) 4. รับราชการ
( ) 5. พนักงานบริษัทหรือเอกชน ( ) 6. อื่นๆ (ระบุ).....
7. อาชีพรอง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
( ) 1. ทำสวน ระบุ..... ( ) 2. ค้าขาย ( ) 3. ทำฟาร์มเลี้ยงแพะ ( ) 4. รับราชการ
( ) 5. พนักงานบริษัทหรือเอกชน ( ) 6. อื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 2 การจัดการและการเลี้ยงแพะ

1. ปีที่เริ่มดำเนินการเลี้ยงแพะคือ.....
2. ประสบการณ์ในการเลี้ยงแพะทั้งหมด.....ปี (จำนวนรุ่น).....
3. วัตถุประสงค์ในการเลี้ยงแพะ (เรียงลำดับความสำคัญ)
( ) 1. เพื่อจำหน่าย ( ) 2. เพื่อบริโภคในครัวเรือน
( ) 3. เพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ( ) 4. เพื่อต้องการมูลแพะเป็นปุ๋ย
( ) 5. อื่นๆระบุ.....
4. ประเภทของแพะที่ท่านเลี้ยง
( ) 1. แพะเนื้อ ( ) 2. แพะนม ( ) 3. ทั้งสอง
5. ฟาร์มของท่านผลิตแพะประเภทใดเป็นส่วนใหญ่
( ) 1. เลี้ยงเพื่อผลิตลูกแพะ ( ) 2. เลี้ยงแพะขุน
( ) 3. จำหน่ายพ่อแม่พันธุ์ ( ) 4. ผสมผสมควบคู่กันไป
( ) 5. อื่นๆ ระบุ.....
6. การถือครองที่ดินเพื่อการเลี้ยงแพะ
( ) 1. ของตนเองจำนวน (ระบุ)..... (ไร่)
( ) 2. เช่าจำนวน (ระบุ)..... (ไร่)
อัตราค่าเช่า.....บาทต่อ (เดือน/ปี)
7. ขนาดของฟาร์ม (ปัจจุบันมีแพะจำนวน).....ตัว

- ( ) 1. พ่อพันธุ์.....ตัว ( ) 2. แม่พันธุ์.....ตัว ( ) 3. แพะขุน.....ตัว
 ( ) 4. แพะทดแทน.....ตัว ( ) 5. ลูกแพะ.....ตัว
8. สายพันธุ์ที่ท่านเลี้ยง
 ( ) 1. พันเมือง ( ) 2. แองโกลนูเบียน ( ) 3. บอร์
 ( ) 4. ลูกผสมสายพันธุ์..... ( ) 5. อื่นๆ.....
9. ท่านใช้วิธีการผสมพันธุ์แบบใด
 ( ) 1. ผสมเทียม ( ) 2. ใช้พ่อพันธุ์คุมฝูง ( ) 3. ทั้งสองแบบ
10. ท่านมีพ่อพันธุ์.....ตัว
 สายพันธุ์ใดบ้าง.....อายุ.....
11. ท่านมีแม่พันธุ์.....ตัว
 สายพันธุ์ใดบ้าง.....อายุ.....
12. รูปแบบการเลี้ยงแพะของท่าน
 ( ) 1. เลี้ยงแบบผูกล่าม
 ( ) 2. เลี้ยงแบบปล่อย
 ( ) 3. การเลี้ยงแบบผสมผสานกับการปลูกพืชสวน ระบุ.....
 ( ) 4. เลี้ยงแบบขังคอก
 ( ) 5. อื่นๆ (ระบุ).....
13. มีโรงเรือน จำนวน.....หลัง ขนาด.....
 สามารถบรรจุแพะได้.....ตัว
14. ทุนในการสร้างโรงเรือนประมาณ.....บาท
15. ลักษณะของโรงเรือนเป็นแบบใด
 ( ) 1. เป็นโรงเรือนยกระดับสูงจากพื้นดิน อากาศถ่ายเทได้สะดวก (สูง.....เมตร)
 ( ) 2. เป็นโรงเรือนว่างบนพื้นดินมีผนังกัน อากาศถ่ายเทได้สะดวก
 ( ) 3. เป็นโรงเรือนบนพื้นดินมีรั้วกันกันแพะกระโดด
 ( ) 4. ไม่มีโรงเรือน/คอก
 ( ) 5. อื่นๆ.....
16. ลักษณะการจัดแบ่งพื้นที่ในคอกเลี้ยงแพะ
 ( ) 1. โรงเรือนแบบแยกเป็นคอกย่อยตามอายุและเพศ
 ( ) 2. โรงเรือนแบบไม่แบ่งเป็นคอกย่อย
 ( ) 3. อื่นๆ.....
17. การจัดการเลี้ยงดูลูกแพะ

- ( ) 1. หลังจากลูกแพะกินนมน้ำเหลืองแล้ว ให้ลูกแพะอยู่กับแม่น้อยที่สุดเพื่อให้แม่ผสมพันธุ์ใหม่
- ( ) 2. ปลอຍให้ลูกอยู่กับแม่จนอายุ 2 เดือน จึงหย่านม
- ( ) 3. ปลอຍให้ลูกอยู่กับแม่จนอายุ 3 เดือน จึงหย่านม
- ( ) 4. ให้ลูกแพะอยู่กับแม่แพะไปเรื่อยๆ จนกว่าแม่แพะจะท้องใหม่
- ( ) 5. อื่น.....
18. ท่านมีโปรแกรมในการทำวัคซีนหรือไม่
- ( ) 1. มี ( ) 2. ไม่มี
- ได้แก่.....
19. การใช้ยาปฏิชีวนะ
- ( ) 1. มี ( ) 2. ไม่มี
- ได้แก่.....
20. ท่านมีการนำเอาสมุนไพรในท้องถิ่นมาใช้เป็นอาหารแพะหรือไม่
- ( ) 1. มี ( ) 2. ไม่มี
- ได้แก่.....
21. ท่านให้อาหารประเภทใดเป็นอาหารหลักของแพะ
- ( ) 1. อาหารหยาบ ( ) 2. อาหารข้น ( ) 3. อาหารแร่ธาตุ
- ( ) 4. อื่นๆ.....
22. แหล่งอาหารหยาบของท่านมาจากที่ใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- ( ) 1. มีแปลงหญ้าของตัวเอง จำนวน.....ไร่
- ชนิดของพันธุ์พืชอาหารสัตว์ ระบุ.....
  - การจัดการแปลงพืชอาหารสัตว์ ( ) ตัดให้กิน ( ) ปลอຍแพะเล็ม ( ) ผสมผสาน
  - แหล่งน้ำที่นำมาใช้ในแปลงพืชอาหารสัตว์ ระบุ.....
  - วิธีการให้น้ำในแปลงพืชอาหารสัตว์.....
- ( ) 2. ผลพลอยได้ทางการเกษตร
- 2.1 ..... ช่วงเวลาที่ใช้.....
- รูปแบบที่ให้กิน.....ราคา.....แหล่งที่มา.....
- 2.2 ..... ช่วงเวลาที่ใช้.....
- รูปแบบที่ให้กิน.....ราคา.....แหล่งที่มา.....
- ( ) 3. ผลพลอยได้จากอุตสาหกรรมการเกษตร ระบุ ช่วงเวลาที่ใช้ วิธีรูปแบบ ราคา แหล่งที่มา
- 3.1 ..... ช่วงเวลาที่ใช้.....
- รูปแบบที่ให้กิน.....ราคา.....แหล่งที่มา.....
- 3.2 ..... ช่วงเวลาที่ใช้.....
- รูปแบบที่ให้กิน.....ราคา.....แหล่งที่มา.....
- ( ) 4. อื่นๆ ...ระบุ .....

23. ท่านมีหญ้าหรือแหล่งอาหารหยาบพอสำหรับการเลี้ยงแพะหรือไม่
 ( ) 1. ดี (เพียงพอตลอดปี) ( ) 2. ปานกลาง (มีใช้แต่ต้องใช้อย่างประหยัด)
 ( ) 3. ไม่ดี (ไม่เพียงพอ) ( ) 4. อื่นๆ.....
24. ท่านให้แพะกินอาหารหยาบต่อวันมีปริมาณเท่าใด
 ( ) 1. ให้กินเต็มที่
 ( ) 2. ให้กินบ้างวัน
 ( ) 3. ให้กินทุกวันแต่จำกัดปริมาณ
 ( ) 4. อื่นๆ.....
25. ท่านมีการสำรองเสบียงสัตว์ใช้ในฟาร์มหรือไม่
 ( ) 1. มี ( ) 2. ไม่มี เช่น ไร่บ้าง ระบุ .....
26. ท่านมีการผสมอาหารข้นใช้เองที่ฟาร์มหรือไม่
 ( ) 1. มี ( ) 2. ไม่มี เช่น ไร่บ้าง
 - อาหารข้นสูตร.....ชื่อสูตรอาหารข้น.....
 ช่วงเวลาที่ให้.....ราคา.....ใช้สำหรับ.....
 - อาหารข้นสูตร.....ชื่อสูตรอาหารข้น.....
 ช่วงเวลาที่ให้.....ราคา.....ใช้สำหรับ.....
27. ท่านมีการใช้วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาเป็นอาหารสัตว์หรือไม่
 ( ) 1. ใช่ ( ) 2. ไม่ใช่ เช่น ไร่บ้าง ระบุ
 - ช่วงเวลาที่ใช้.....ราคา.....แหล่งที่มา.....
 - ช่วงเวลาที่ใช้.....ราคา.....แหล่งที่มา.....
 - ช่วงเวลาที่ใช้.....ราคา.....แหล่งที่มา.....
28. ท่านมีการใช้อาหารข้นเลี้ยงแพะหรือไม่
 ( ) 1. ใช่ ( ) 2. ไม่ใช่
 ปริมาณการให้อาหารข้นในการเลี้ยงแพะ ระบุ
 - พ่อแม่พันธุ์ ปริมาณที่ให้กิน.....ตัว/กก. - แพะรุ่น ปริมาณที่ให้กิน.....ตัว/กก.
 - แพะขุน ปริมาณที่ให้กิน.....ตัว/กก. - ลูกแพะ ปริมาณที่ให้กิน.....ตัว/กก.
 รูปแบบการให้อาหารข้น
 ( ) ให้อาหารผสมสำเร็จ (TMR) ( ) แยกให้อาหารข้นและตัดหญ้าให้กิน
 ( ) ให้อาหารข้นและปล่อยแพะเล็ม
29. อาหารข้นที่ท่านใช้เลี้ยงแพะมีระดับโปรตีนเท่าใด ตอบได้หลายข้อ
 ( ) 1. 16-18% สำหรับแม่แพะ และ 18-20% สำหรับลูกแพะ
 ( ) 2. 16-18% สำหรับแพะทุกขนาด
 ( ) 3. 18-20% สำหรับแพะทุกขนาด
 ( ) 4. ไม่ทราบปริมาณโปรตีน
 ( ) 5. อื่นๆ ระบุ.....

30. ท่านใช้น้ำจากแหล่งใดเลี้ยงแพะ
 ( ) 1. น้ำประปา ( ) 2. น้ำฝน
 ( ) 3. น้ำบาดาล ระบุ ขนาดปั๊ม..... ความลึก.....
 ( ) 4. สระ/บ่อ ระบุ ขนาด.....ลบ.เมตร ( ) 5. อื่นๆ ระบุ.....
31. แหล่งน้ำเพียงพอตลอดทั้งปีหรือไม่
 ( ) 1. เพียงพอ ( ) 2. ไม่เพียงพอ
32. ท่านมีการรวมกลุ่มเกษตรกรหรือไม่
 ( ) 1. มี ( ) 2. ไม่มี
 คือ กลุ่ม.....ระบุ.....
33. เครื่องจักรกลการเกษตรที่ใช้ในฟาร์ม
 1. ชนิดเครื่องจักรกล.....ราคา.....
 2. ชนิดเครื่องจักรกล.....ราคา.....
 3. ชนิดเครื่องจักรกล.....ราคา.....
34. เครื่องจักรกลการเกษตรที่ต้องการนำมาใช้ภายในฟาร์ม
 1. ชนิดเครื่องจักรกล.....ราคา.....
 2. ชนิดเครื่องจักรกล.....ราคา.....
 3. ชนิดเครื่องจักรกล.....ราคา.....
35. ท่านมีคอกพักแพะป่วยแยกออกมาจากโรงเรือนหรือไม่
 ( ) 1. มี ( ) 2. ไม่มี
36. ท่านมีคอกกักแพะก่อนนำแพะใหม่เข้าฟาร์มหรือไม่
 ( ) 1. มี ( ) 2. ไม่มี

ตอนที่ 3 การตลาดและการจัดจำหน่าย

1. การขายแพะของท่าน
 ( ) 1. ขายภายในจังหวัด ระบุ.....จำนวน.....ราคา.....
 ( ) 2. ขายภายนอกจังหวัด ระบุ.....จำนวน.....ราคา.....
 ( ) 3. อื่นๆ.....
2. ผู้ที่กำหนดราคาแพะ
 ( ) 1. เกษตรกร ( ) 2. ผู้ซื้อ/ผู้ขายตกลงราคาร่วมกัน
 ( ) 3. พ่อค้า/ผู้ซื้อ ( ) 4. อื่นๆระบุ.....
3. วิธีจำหน่ายแพะ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 ( ) 1. ขายเป็นตัว ราคา.....บาท ( ) 2. เหมાયกฝูง ราคา.....บาท
 ( ) 3. ชั่งน้ำหนัก ราคา.....บาท ( ) 4. อื่นๆระบุ.....ราคา.....บาท
 โดยแพะที่ขายเป็น ( ) พ่อแม่พันธุ์ ( ) แพะขุน ( ) ลูกแพะ
4. ลักษณะการจำหน่ายแพะ
 ( ) 1. จำหน่ายกับลูกค้าโดยตรง ( ) 2. จำหน่ายพ่อค้าคนกลาง
 ( ) 3. จำหน่ายโดยตรงหรือคนกลาง

5. ราคาแพะที่จำหน่ายต่อกิโลกรัม (กรณีจำหน่ายโดยชั่งน้ำหนัก)...../.....บาทต่อกิโลกรัม
6. ราคาเนื้อแพะขึ้นลงตามฤดูกาลใช่หรือไม่
 1. ใช่   2. ไม่ใช่
7. ช่วงใดราคาของเนื้อแพะมีราคาสูง.....
 และเดือนใดราคาของเนื้อแพะมีราคาต่ำ.....
8. ท่านจำหน่ายพ่อแม่พันธุ์แพะเนื้อหรือไม่
 1. ใช่   2. ไม่ใช่
 พ่อพันธุ์ ราคาจำหน่าย.....ช่วงอายุที่จำหน่าย.....
 แม่พันธุ์ ราคาจำหน่าย.....ช่วงอายุที่จำหน่าย.....
9. ท่านจำหน่ายแพะเนื้อขุนหรือไม่
 1. ใช่   2. ไม่ใช่
 ตัวผู้ ราคาจำหน่าย.....ช่วงอายุที่จำหน่าย.....
 ตัวเมีย ราคาจำหน่าย.....ช่วงอายุที่จำหน่าย.....
10. ท่านจำหน่ายพ่อแม่พันธุ์แพะเนื้อปลดระวางหรือไม่
 1. ใช่   2. ไม่ใช่
 พ่อพันธุ์ปลดระวาง ราคาจำหน่าย.....ช่วงอายุที่จำหน่าย.....
 แม่พันธุ์ปลดระวาง ราคาจำหน่าย.....ช่วงอายุที่จำหน่าย.....
11. ท่านจำหน่ายลูกแพะเนื้อหรือไม่
 1. ใช่   2. ไม่ใช่
 ลูกแพะเพศผู้ ราคาจำหน่าย.....ช่วงอายุที่จำหน่าย.....
 ลูกแพะเพศเมีย ราคาจำหน่าย.....ช่วงอายุที่จำหน่าย.....

ตอนที่ 4 ปัญหาอุปสรรคในการเลี้ยงแพะ

1. ท่านมีปัญหาในด้านการเลี้ยงการจัดการแพะหรือไม่
 1. ไม่มี   2. มี
 โปรดระบุ.....
2. ท่านมีปัญหาในเรื่องของพันธุ์แพะหรือไม่
 1. ไม่มี   2. มี
 โปรดระบุ.....
3. ท่านมีปัญหาในเรื่องของคุณภาพ ปริมาณ อาหารของแพะหรือไม่
 1. ไม่มี   2. มี
 โปรดระบุ.....
4. ท่านมีปัญหาเรื่องราคาของอาหารเลี้ยงแพะหรือไม่
 1. ไม่มี   2. มี
 โปรดระบุ.....

5. ท่านมีปัญหาเรื่องการขาดองค์ความรู้เรื่องการจัดการอาหารเลี้ยงแพะหรือไม่
 ( ) 1. ไม่มี ( ) 2. มี
 โปรดระบุ.....
6. ท่านมีปัญหาในเรื่องของราคาแพะหรือไม่
 ( ) 1. ไม่มี ( ) 2. มี
 โปรดระบุ.....
7. ท่านมีปัญหาในเรื่องของเงินลงทุนในการเลี้ยงแพะหรือไม่
 ( ) 1. ไม่มี ( ) 2. มี
 โปรดระบุ.....
8. ท่านมีปัญหาในเรื่องของคุณภาพวัคซีนและเวชภัณฑ์หรือไม่
 ( ) 1. ไม่มี ( ) 2. มี
 โปรดระบุ.....
9. ท่านมีปัญหาในเรื่องของโรงเรือนและอุปกรณ์การเลี้ยงแพะหรือไม่
 ( ) 1. ไม่มี ( ) 2. มี โปรดระบุ.....
10. ท่านมีปัญหาในเรื่องของการสุขาภิบาลและการป้องกันโรคหรือไม่
 ( ) 1. ไม่มี ( ) 2. มี
 โปรดระบุ.....
11. ท่านมีปัญหาในเรื่องของแรงงานสำหรับงานฟาร์มหรือไม่
 ( ) 1. ไม่มี ( ) 2. มี
 โปรดระบุ.....
12. ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการจำหน่ายแพะหรือไม่
 ( ) 1. ไม่มี ( ) 2. มี
 โปรดระบุ.....
13. ท่านมีปัญหาในเรื่องของกลิ่นมูลแพะไปรบกวนชุมชนที่อยู่ใกล้ฟาร์มหรือไม่
 ( ) 1. ไม่มี ( ) 2. มี
 โปรดระบุ.....
14. ท่านมีปัญหาในเรื่องของช่องทางในการจำหน่ายแพะหรือไม่
 ( ) 1. ไม่มี ( ) 2. มี
 โปรดระบุ.....
15. ปัญหาและอุปสรรคอื่นๆ (โปรดระบุ)
 .....
 .....

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัดและระดับอำเภอ

.....

.....

.....

.....

2. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

😊😊😊 ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครับ 😊😊😊